

SUPPLERENDE NHRI-RAPPORT TIL DANMARKS FEMTE PERIODISKE BERETNING

FN's Konvention om Barnets Rettigheder
76. Samling

Børnerådet

SUPPLERENDE NHRI-RAPPORT TIL DANMARKS FEMTE PERIODISKE BERETNING

FN's Konvention om Barnets Rettigheder
76. Samling

**Supplerende NHRI-rapport til Danmarks
femte periodiske beretning**

FN's Konvention om Barnets Rettigheder

76. Samling

Rapport udarbejdet oktober 2016

Oversat til dansk februar 2017

© Børnerådet 2017

Tekst Anna Marie Schurmann Carstens,

Suzanne Ryding Rosenkilde

Redaktion Katrine Munch Bechgaard, Anna Eistrup,

Søren Gade Hansen

Oversættelse Marie Lauritzen, Vision Editing

Layout Peter Waldorph

Tryk Rosendahls

Foto Ty Stange

Børnerådet

Vesterbrogade 35A, 4. sal

1620 København V

Telefon: +45 33 78 33 00

www.brd.dk

INDHOLD

Indledning / 7

Overblik / 9

1. Gennemførelsesforanstaltninger / 13

3. Generelle principper / 19

4. Borgerlige og politiske rettigheder / 23

5. Vold mod børn / 25

6. Retten til familieliv og alternativ omsorg / 31

7. Handicap, almindelig sundhed og trivsel / 37

8. Uddannelse, fritid og kulturelle aktiviteter / 45

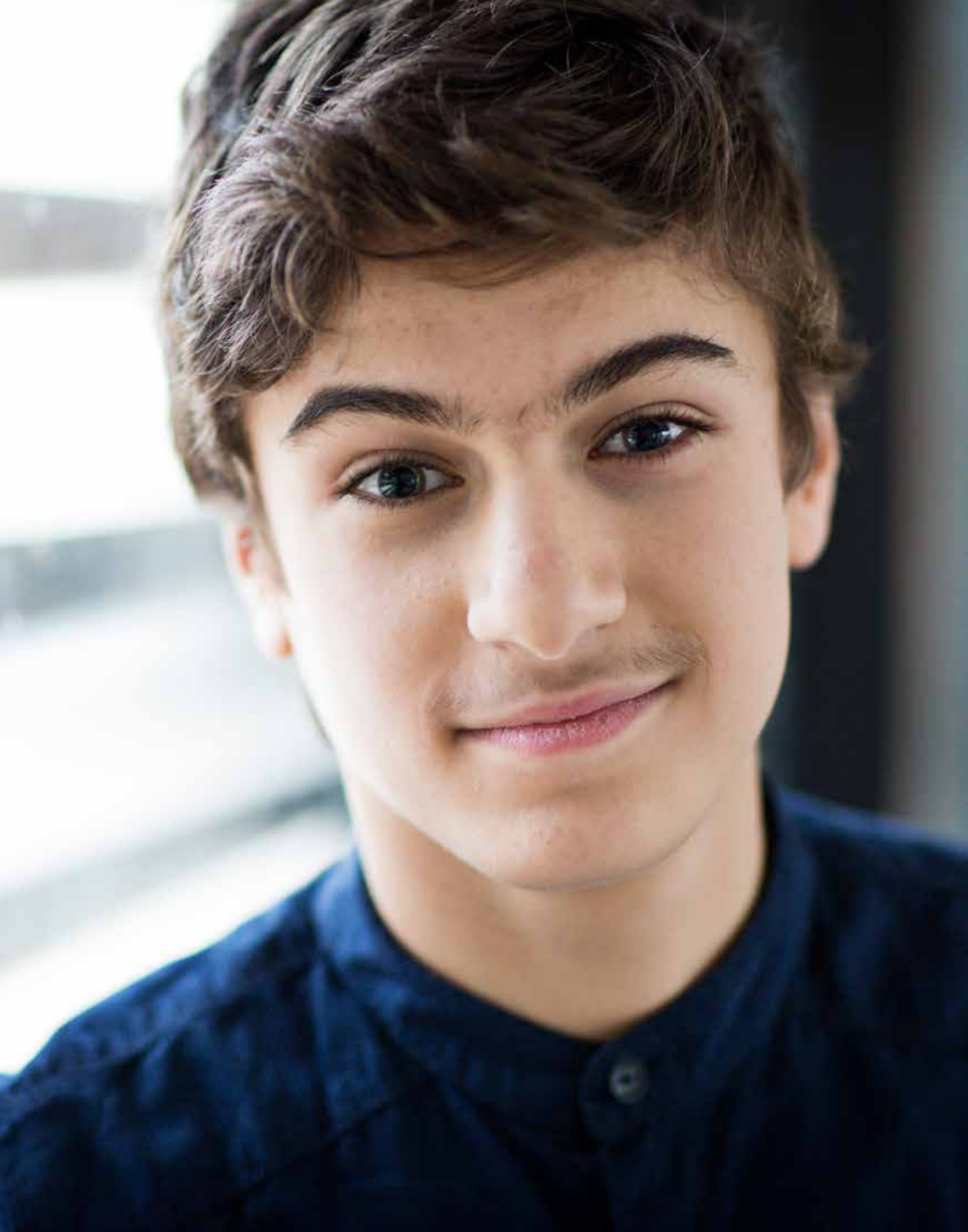
9. Særlige beskyttelsesforanstaltninger / 49

Bilag 1: Oversigt over Børnerådets anbefalinger / 57

Bilag 2: Oversigt over Børnerådets børne- og ungeinddragelse
i projekter og undersøgelser / 63

Om Børnerådets børneinddragelse / 65

Noter / 69

INDLEDNING

Børnerådet ønsker med denne supplerende rapport at give et bredt overblik over børns rettigheder i Danmark.

I 1994 nedsatte Folketinget i en prøveperiode et børneråd, som i 1997 blev vedtaget ved lov og finansieret via finansloven.¹ Børnerådet er et politisk uafhængigt råd, som administrativt hører under Social- og Indenrigsministeriet. Rådet har juridisk mandat til at være fortaler for børns rettigheder i Danmark. Vi rådgiver Folketinget, regeringen og andre offentlige myndigheder. Rådet har blandt andet til opgave at sikre børns rettigheder, vurdere udviklingen på området samt informere myndigheder og offentligheden om børns rettigheder i Danmark.

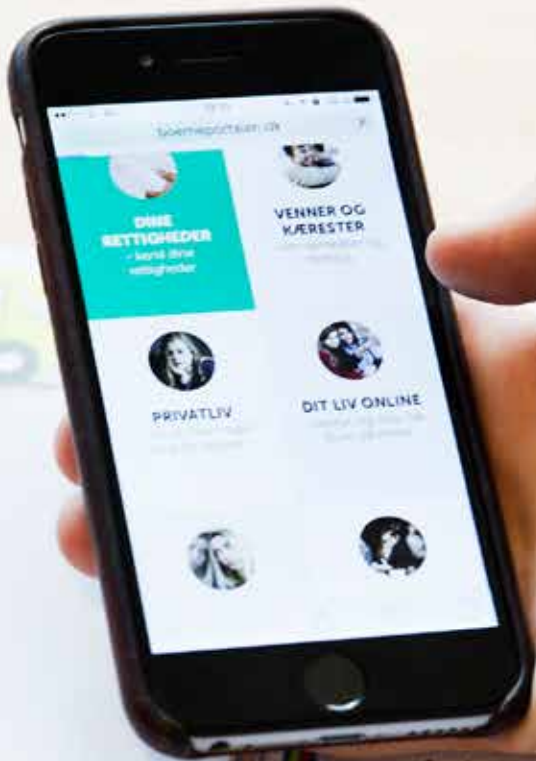
Børnerådet gennemfører undersøgelser inden for en række områder med relevans for børn og unge med henblik på at indsamle viden om børns synspunkter og erfaringer. Rådet anvender forskellige metoder til inddragelse af børn, herunder kvalitative og kvantitative metoder såsom interviews, workshops og spørgeskemaundersøgelser, og vi inddrager børn helt ned til fireårsalderen i vores undersøgelser. Vores anbefalinger og fortalervirksomhed er så vidt muligt baseret på børns synspunkter kombineret med rådets ekspertviden om børn. Denne rapport bygger på rådets mange undersøgelser. I perioden 2011-2016 har vi inddraget knap 15.000 børn og unge. Vi henviser til bilag II for en oversigt over Børnerådets projekter og undersøgelser, hvor børn har været inddraget.

Denne rapport behandler ikke samtlige af de problemstillinger, som er medtaget i Danmarks nationale rapport. Dette skal ikke tolkes som et udtryk for enighed med regeringens holdning på disse områder, men som udtryk for, at rådet ikke har mulighed for at afdække alle områder, der har relevans for børn i Danmark.

Børnerådet har ikke mandat til at dække Grønland og Færøerne, derfor dækker rapporten kun Danmark.

Børnerådet vil gerne understrege vigtigheden af de to supplerende rapporter udarbejdet af henholdsvis Institut for Menneskerettigheder og rapporteringsgruppen bestående af ngo'erne Foreningen Grønlandske Børn, Børns Vilkår, DIGNITY, Danske Handicaporganisationer, Børnesagens Fællesråd, Red Barnet, Red Barnet Ungdom og UNICEF Danmark. De tre rapporter supplerer hinanden. Vi henviser ligeledes til rapporten fra Ombudsmandens Børnekontor. Rådet samarbejder med ovennævnte institutioner og ngo'er om børns rettigheder.

Titler på rapporter, bøger og undersøgelser, der kun findes på engelsk, er oversat til dansk i fodnoterne.

det 1152

OVERBLIK

En rettighedsbaseret tilgang

Børn og unge i Danmark har generelt en høj levestandard og får dækket alle deres basale behov. Siden FN's Børnekomité's sidste undersøgelse af Danmark er beskyttelsen af børn samt børns juridiske status forbedret på en række områder. Fx er der oprettet et særligt Børnekontor ved Ombudsmanden samt specialiserede Børnehuse, der tager hånd om børn, som har været udsat for overgreb.

Som denne supplerende rapport til Børnekomitéen imidlertid viser, er der stadig en lang række områder, hvor børns rettigheder kan og bør styrkes. Politiske beslutninger tager sjældent udgangspunkt i børns rettigheder, og som nedenstående afsnit om samarbejde myndigheder imellem samt barnets ret til medbestemmelse tydeliggør, glemmer myndigheder ofte at sætte børnene i centrum for beslutninger og sociale tiltag rettet mod børn, der har behov for det. På samme måde er arbejdet med at vedtage og implementere reformer sjældent funderet i børns rettigheder, selvom reformerne direkte eller indirekte påvirker børn. Det bliver uddybet i afsnittet om fattigdom og afsavn. Ydermere har Folketinget undladt at inkorporere Børnekonventionen i dansk lov, selvom det ville styrke børns juridiske status og konventionens praktiske anvendelse.

Skal konventionen implementeres fuldt ud, kræver det, at de rettigheder, der indgår, løbende justeres og anvendes på de aktuelle vilkår. Børns onlineliv er et af de områder, hvor konventionen kan medvirke til i højere grad at sikre børns ytringsfrihed og på samme tid beskytte dem mod skadeligt indhold.

Børns rettigheder er under stigende pres inden for en række områder. Det er tydeligst inden for flygtninge- og asylområdet, hvor politiske beslutninger risikerer at krænke menneskers – også børns – rettigheder. Børnerådet vil gerne understrege vigtigheden af at huske på, at menneskerettighederne er universelle, indbyrdes afhængige og udelelige. For børn, herunder flygtningebørn, gælder alle de rettigheder, der står i FN- og EU-konventioner, som Danmark har ratificeret. Derudover har børn supplerende rettigheder og behov for særlig beskyttelse, hvilket understreges i Børnekonventionen.

Øget børneinddragelse

I 2007 gennemgik den offentlige sektor i Danmark en omfattende reform, som opdelte landet i færre og større kommuner og regioner. Kommunerne og regionerne er nu ansvarlige for områder som skoler, børnepasning, social støtte og sundhedssystemet. Børn lever deres liv i kommunerne, og kommunernes viden om og implementering af konventionen er derfor afgørende for at sikre, at Danmark fuldt ud implementerer de rettigheder, der står i konventionen.

I 2014 afholdt Børnerådet en konference om inddragelsen af børn i beslutningsprocesser på kommunalt plan. Målet var at skabe øget opmærksomhed omkring, hvorfor og hvordan børns synspunkter bør inddrages i udviklingen af kommunalpolitik. I 2016 udgav Børnerådet desuden en håndbog om børneinddragelse. Hensigten med begge disse initiativer var at øge offentlige myndigheders opmærksomhed på inddragelse af børn samt at give dem konkrete værktøjer hertil.

1. GENNEMFØRELSES- FORANSTALTNINGER

1.A. IMPLEMENTERING AF KONVENTIONEN

Implementering af konventionen og mainstreaming af principper

Konventionens artikler og principper skal inkorporeres i lovgivningen, hvis de skal have samme vægt som andre danske love. Det kan enten ske gennem inkorporering af konventionen i dansk lov eller gennem vedtagelse af nationale love, der giver samme rettigheder. I de konkluderende bemærkninger til Danmark i 2005 anbefalede komitéen, at konventionen skulle gælde frem for nationale love, hvis de var i konflikt med hinanden.²

I de konkluderende bemærkninger til Danmark i 2011 anbefalede komitéen, at man inkorporerede konventionen i dansk lovgivning.³ Som angivet i den nationale rapport er konventionen imidlertid ikke blevet inkorporeret i dansk lov, og regeringen har på nuværende tidspunkt ingen intentioner om det.⁴

I 2014 anbefalede et flertal af medlemmerne af regeringens inkorporeringsudvalg, at konventionen blev inkorporeret i dansk lov. Det ville sende et stærkt signal om, at konventionen bør anvendes fuldt ud i alle sammenhænge med relevans for børn. Flere af de lande, Danmark ofte sammenligner sig med, har inkorporeret konventionen i den nationale lovgivning, herunder Norge, Finland og Island. Sverige arbejder i øjeblikket på at inkorporere konventionen.⁵

Eftersom konventionen ikke er inkorporeret i dansk lov, har den kun begrænset vægt som retskilde. Regeringen har ikke sendt et tydeligt signal til myndigheder og offentligheden om opbakning til konventionens principper, og offentlige myndigheder og domstole er derfor tilbageholdende med at bruge konventionen i praksis.⁶

Ved at vedtage national lovgivning til mainstreaming af konventionens principper ville man sende et tydeligt signal om, at konventionen skal tages alvorligt. Kerneprincipper i Børnekonventionen, som artikel 3 og 12 m.fl., er ikke systematisk indarbejdet i lovgivningen, og børns rettigheder, fx hvad angår barnets bedste interesse og retten til at blive hørt, er derfor vægtet forskelligt fra sektor til sektor. Det er en af ulemperne ved sektoransvarlighedsprincippet, som er et grundlæggende organisatorisk princip inden for den offentlige forvaltning. Som et eksempel giver serviceloven børn ret til at blive hørt i deres sag, afhængig af barnets alder og modenhed, og børn helt ned til 12-årsalderen har ret til at klage.⁷ Omvendt inddrages børn kun i begrænset omfang i beslutningstagning, og der lægges ikke tilstrækkelig vægt på barnets bedste interesse inden for en række sektorer som sundheds-, uddannelses- og udlændingeområdet.

BØRNERÅDET ANBEFALER:

- Børnekonventionen inkorporeres i dansk lovgivning.
 - Børns juridiske status i dansk lovgivning styrkes systematisk, fx ved at indarbejde principper fra Børnekonventionen vedrørende retten til at blive hørt og barnets bedste interesse i al lovgivning vedrørende børn.
-

Samarbejdet mellem børneombuddets parter

Siden Danmarks fjerde periodiske rapport er der etableret et børneombudssamarbejde, som er et formaliseret samarbejde mellem Folketingets Ombudsmand, ngo'en Børns Vilkår og Børnerådet, som har hvert sit mandat. Den eksisterende model bygger oven på de særlige kompetencer, som hver af de tre institutioner har.

Det overordnede formål med samarbejdet i børneombuddet er at styrke indsatsen med at fremme og beskytte børns rettigheder gennem en styrkelse og tydeliggørelse af hver af disse institutioners mandat i forhold til børn:

- a) Der er oprettet et særligt Børnekontor hos Folketingets Ombudsmand, som specialiserer sig i at håndtere sager, der involverer børn.
- b) Børnerådets fortalervirksomhed er styrket, blandt andet gennem oprettelse af en hjemmeside for børn med fokus på børns rettigheder og muligheder for at søge hjælp (www.børneportalen.dk).
- c) Børns Vilkårs telefonrådgivning (BørneTelefonen) er styrket med henblik på at sikre, at de børn, som søger hjælp, modtager fyldestgørende og præcis rådgivning.

I 2015 fulgte Social- og Indenrigsministeriet op på samarbejdet i børneombuddet.⁸ Opfølgningen viste, at modellen fungerer efter hensigten og fortsat er relevant. I 2016 begyndte børneombuddets parter at invitere alle relevante interessenter til regelmæssige møder om samarbejdets funktion med henblik på at øge gennemsigtigheden.

BØRNERÅDET ANBEFALER:

- Samarbejdet i børneombuddet bevares og arbejdet med at øge kendskabet til samarbejdet styrkes.
-

Samarbejde og koordinering mellem myndigheder

I Danmark kommer børn i kontakt med mange forskellige myndigheder, afhængig af behov, eksempelvis Statsforvaltningens ni afdelinger, socialforvaltningen i landets 98 kommuner, sundhedsvæsenet i de fem regioner samt politi, skoler og daginstitutioner i en lang række lokalområder. Hver type af myndighed har sit eget system, som ofte er forskelligt fra det system og de arbejdsmetoder, der findes hos andre typer af myndigheder.

Børnerådets undersøgelser viser ofte, at børn har dårlige oplevelser med overgangene mellem myndigheder eller sektorer, enten fordi myndighederne ikke formår at indhente

eller videregive information mellem sig, eller fordi myndighederne ikke formår at koordinere indsatsen for barnet.

På nuværende tidspunkt er der ikke en koordinator i børnesager, der involverer to eller flere myndigheder eller sektorer, fordi der ikke er noget lovkrav herom. Når et barn fx overgår fra det psykiatriske system eller Kriminalforsorgen til socialforvaltningen, er det utrolig vigtigt, at de to sektorer formår at koordinere indsatsen for barnet og inddrage det i processen med henblik på at gøre overgangen så problemfri som mulig for barnet og samtidig beskytte barnets personlige data i henhold til relevant lovgivning. Det kan gøres ved at tilknytte en koordinator, som koordinerer arbejdet og er ansvarlig for at sikre, at det udføres på en helhedsorienteret måde, samt tager udgangspunkt i barnets behov og, hvor det er relevant, inddrager barnets familie. Det er afgørende, at de forskellige fagpersoner gennem hele processen samarbejder om de forskellige foranstaltninger. Ellers risikerer man, at foranstaltningerne kun har ringe eller ingen effekt.

På ministerielt niveau anbefaler Børnerådet, at det tværministerielle børneudvalg genetableres. Udvalget blev opløst i 2001 af den daværende regering. En genetablering kunne potentielt medvirke til en centralisering og koordinering af lovgivningen vedrørende børn, hvilket er afgørende for at kunne beskytte børns rettigheder. I sine konkluderende bemærkninger til Danmark i 2011 anbefalede komitéen en omfattende, sammenhængende og konsekvent implementering af konventionen i hele landet samt på alle myndighedsniveauer.⁹

BØRNERÅDET ANBEFALER:

- Det tværministerielle børneudvalg gendannes.
 - Kommunerne får ansvar for at udnævne en koordinator, der følger barnet gennem systemet.
-

1.B. UDBREDELSE AF KENDSKABET TIL KONVENTIONEN

En forudsætning for at kunne beskytte børns rettigheder er, at børn er bevidste om deres rettigheder og bevidste om, hvordan de kan bruge dem i praksis. I Danmark er det generelle kendskab til menneskerettigheder og Børnekonventionen begrænset. En undersøgelse fra 2014 viser, at kun få danske børn og unge har kendskab til konventionen og egne rettigheder – 46 procent kender intet til konventionen.¹⁰ En ny undersøgelse i Børnerådets Børne- og Ungepanel viser, at de fleste børn mener, at de kun har moderat viden om egne rettigheder.¹¹

Børn har ligeledes begrænset viden om deres rettigheder i bestemte situationer. De børn og unge, der deltager i Børnerådets undersøgelser, giver regelmæssigt udtryk for manglende viden om deres rettigheder. Det var fx tilfældet i en undersøgelse blandt frihedsberøvede unge, børn i det psykiatriske system og anbragte børn.¹² Det er bekymrende, særligt fordi disse børn befinder sig i en vanskelig livssituation og måske ikke har kræfterne og ressourcerne til at opnå kendskab til deres rettigheder. I disse tilfælde er det myndighedernes

pligt at sikre, at børnene kender deres rettigheder. Som opfølgning på undersøgelsen blandt anbragte børn udarbejdede og udsendte Børnerådet letlæselige hæfter om anbragte børns rettigheder målrettet forskellige aldersgrupper.

En del af Børnerådets mandat er at drive hjemmesiden Børneportalen, som indeholder generel information til børn og unge om deres rettigheder på en række områder. Hjemmesiden fortæller også, hvor og hvordan børn kan søge hjælp, hvis de mener, deres rettigheder er blevet krænket.

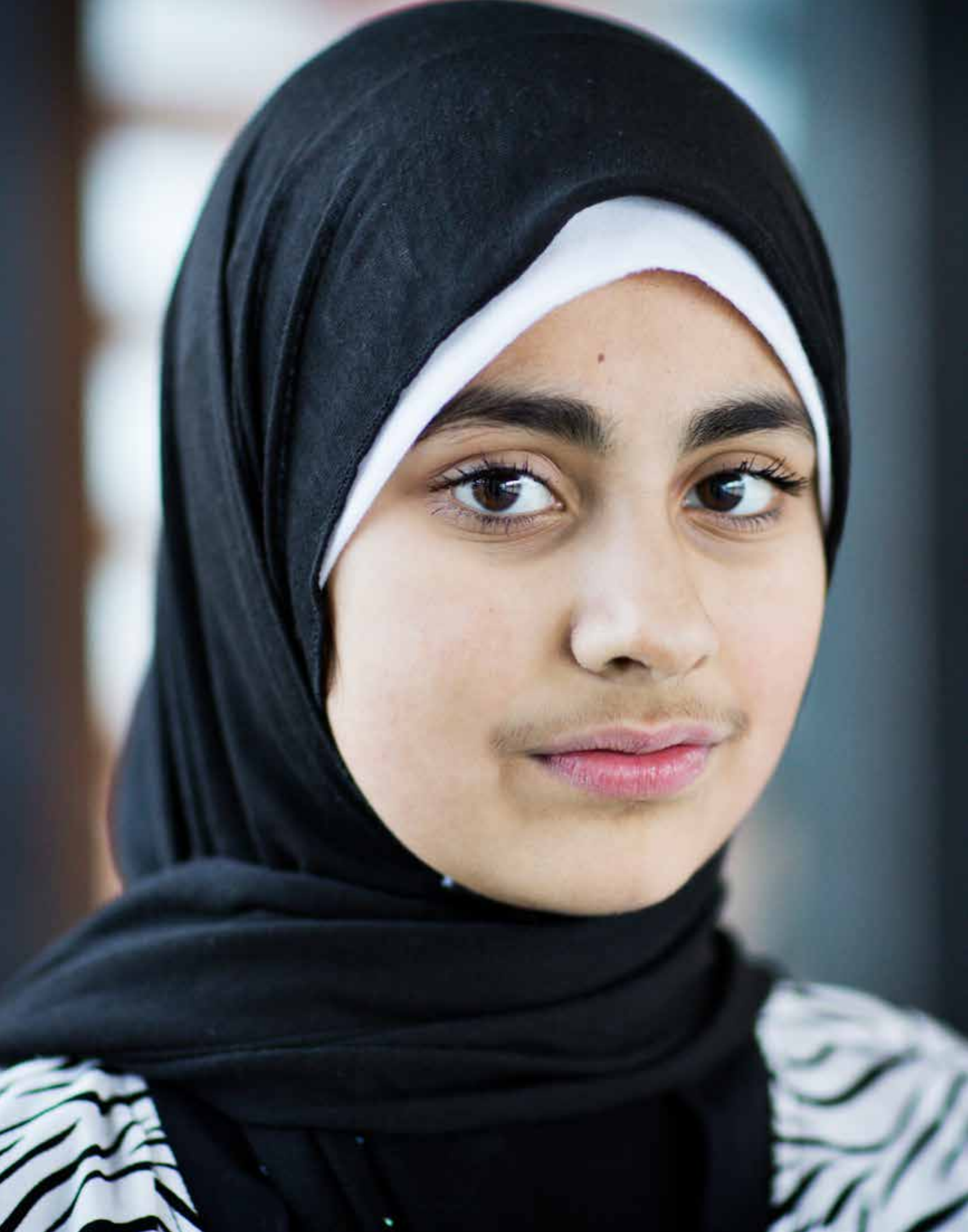
Uddannelsessystemet er et oplagt sted at udbrede kendskabet til konventionen. I de konkluderende bemærkninger til Danmark i 2005 og 2011 anbefalede komitéen, at man gør undervisning i konventionen til en del af læreplanen i grundskolen og på ungdomsuddannelserne.¹³

Som følge af Folkeskolereformen i 2013 er undervisning i konventionen nu en del af vejledningen og læseplanen i samfundsfag, mens børns rettigheder er inkluderet i de Fælles Mål for faget sundheds- og seksualundervisning og familiekundskab.¹⁴ Undervisning i menneskerettigheder er ligeledes inkluderet i de Fælles Mål i historiefaget.¹⁵ De Fælles Mål er her en betegnelse for det tilsigtede kompetenceniveau for alle elever. Det er imidlertid nødvendigt at tage yderligere forholdsregler for at sikre, at børn og unge i Danmark er bekendt med deres rettigheder og ved, hvordan de udøver dem.

BØRNERÅDET ANBEFALER:

- Indsatsen for at øge kendskabet til børns rettigheder, Børnekonventionen og samarbejdet om børneombuddet øges, fx ved at øge bevillingen til hjemmesiden Børneportalen samt ved at sikre, at børn lærer om deres rettigheder i folkeskolen.
 - Børn informeres om deres rettigheder i konkrete livssituationer på en måde og i et sprog, som de forstår.
-

Kapitel 2 om 'Definition af barnet' fremgår ikke af Børnerådets rapport, fordi Børnerådet definerer et barn som værende alle under 18 år, jf. Børnekonventionens artikel 1.

3. GENERELLE PRINCIPPER

3.A. BESKYTTELSE MOD DISKRIMINATION

Børn med lovligt ophold i Danmark havde indtil for nylig ret til gratis uddannelse under folkeskoleloven.¹⁶ Folkeskoleloven stiller krav om et vist antal undervisningstimer, en række fag, særlige lærer kvalifikationer samt et maksimalt antal elever per klasse. Disse minimumsbetingelser medvirker til at sikre et vist kvalitetsniveau i de danske folkeskoler. For nylig vedtog Folketinget imidlertid en lov, der gør det muligt for kommunalbestyrelser at etablere særlige tilbud om grundskoleundervisning, som ikke er omfattet af folkeskoleloven, for visse udenlandske børn, herunder flygtningebørn med lovligt ophold.¹⁷ Børnene kan modtage undervisning i disse særlige tilbud i maksimalt to år. Derefter skal børnene overgå til de almindelige folkeskoleklasser.

Lov om kommunale særlige tilbud om grundskoleundervisning til visse udenlandske børn og unge indeholder ikke de samme minimumsbetingelser som folkeskoleloven. Det er derimod op til kommunalbestyrelserne at bestemme disse forhold. Børnerådet har sammen med en lang række offentlige og private organisationer udtrykt bekymring for, at det kan skabe en situation, hvor nogle udenlandske børn tilbydes undervisning af en ringere kvalitet end danske børn, hvilket vil være forskelsbehandling.¹⁸ Ved at tilbyde alle børn i Danmark undervisning, der reguleres af folkeskoleloven, sikrer man, at alle børn har lige muligheder for at få en uddannelse. I de konkluderende bemærkninger til Danmark i 2011 anbefalede komitéen, at Danmark sikrer, at asylsøgende børn og flygtningebørn modtager undervisning af samme kvalitet som børn i danske folkeskoler.¹⁹

Da loven blev vedtaget for ganske nylig, er det endnu ikke muligt at drage konklusioner om konsekvenserne i praksis.

BØRNERÅDET ANBEFALER:

- Alle børn får ret til et uddannelsesstilbud, der er omfattet af folkeskoleloven.
-

3.B. BARNETS BEDSTE INTERESSE

I Danmark skal man i udgangspunktet være 18 år for at blive gift. Myndighederne kan imidlertid dispensere fra dette alderskrav, hvis den ene part er 15 til 17 år gammel, og hvis en række andre krav er opfyldt. I slutningen af 2016 præsenterede regeringen et forslag til en lovændring, som vil gøre 18-årsreglen ufravigelig.²⁰ Myndighederne skal i øvrigt altid vurdere, om et ægteskab er tvunget, idet tvangsægteskaber er forbudt i Danmark.²¹ Den seksuelle lavalder er 15 år.

Hvis lovforslaget vedtages, betyder det, at ægteskaber indgået uden for Danmark, hvor den ene part ikke er fyldt 18 år, ikke vil blive anerkendt i Danmark.

I starten af 2016 stillede udlændinge-, integrations- og boligministeren krav til landets asylcentre om at adskille ægtefæller indlogeret sammen, hvis den ene part endnu ikke er fyldt 18 år. Det gælder også, hvis parret har eller venter barn. Før denne praksisændring foretog asylcentre individuelle vurderinger af, om par skulle have lov til at bo sammen, baseret på den mindreåriges bedste interesse. Sager, hvor den ene ægtefælle er under 18 år, er imidlertid sjældne.

Det er Børnerådets opfattelse, at de nuværende regler, der tvinger par til at leve adskilt, er unødvendigt strenge og ikke tillader myndighederne at foretage vurderinger baseret på det enkelte pars situation. At tvinge par til at bo adskilt på asylcentre kan virke traumatiserende på i forvejen skrøbelige individer, særligt piger. Beslutningen om, hvorvidt et par skal adskilles eller have lov til at bo sammen, bør være baseret på en vurdering af, hvad der er i den mindreåriges og barnets bedste interesse, såfremt parret har barn. I vejledningen til loven nævnes eventuelle fællesbørns interesser ikke som et forhold, der skal indgå i vurderingen.

Folketingets Ombudsmand undersøger lige nu sagen efter at have modtaget klager fra adskilte par.²²

BØRNERÅDET ANBEFALER:

- Myndighederne skal altid basere deres beslutning om, hvorvidt et par i asylsystemet bør bo adskilt eller sammen, på en individuel vurdering af den mindreåriges bedste interesse og, hvor relevant, parrets børns bedste interesse.
-

3.C. BARNETS RET TIL MEDBESTEMMELSE

Inddragelse af børn i udvikling af politik og deltagelse i kollektive beslutninger bør styrkes. Børnerådet fremmer inddragelse af børn ved at spørge børn og unge til deres synspunkter eller erfaringer med et bestemt emne. Der er generelt en positiv interesse for de input, Børnerådet bidrager med, eksempelvis når børn og unge bliver bragt sammen med beslutningstagere fra centrale myndigheder, fx ministre, for at diskutere et relevant emne.

Børnerådet fremmer også inddragelsesdagsordenen på kommunalt niveau. Som tidligere nævnt afholdt Børnerådet i 2014 en konference for beslutningstagere på kommunalt niveau med fokus på inddragelse af børn i politikudvikling, og i 2016 udgav Børnerådet en håndbog om, hvordan man kan inddrage børn.

Den nuværende inddragelse af børn i politikudvikling er imidlertid usystematisk, og mange beslutninger og love vedtages uden hensyn til, hvorvidt de påvirker børn, eller hvad børn mener om emnet – også i de tilfælde hvor beslutningerne direkte eller indirekte påvirker

børns liv. I de konkluderende bemærkninger til Danmark i 2005 anbefalede komitéen, at Danmark sikrede, at kommunerne aktivt inddrager børn og tager højde for deres synspunkter i kommunalpolitik og i forbindelse med de indsatser, der direkte eller indirekte påvirker børn.²³

BØRNERÅDET ANBEFALER:

- Inddragelse af børn i politikudvikling og deltagelse i kollektive beslutninger fremmes systematisk på nationalt, regionalt og kommunalt niveau.
-

4. BORGERLIGE OG POLITISKE RETTIGHEDER

4.F. RETTEN TIL PRIVATLIV

Digital dannelse

Danske børn bruger betydelig tid på internettet og sociale medier hver dag. Børns muligheder for at søge information eller deltage i debatter og fællesskaber på internettet er vokset eksponentielt. Men børns onlineliv skaber også en række nye problemer, som skal løses.

Undersøgelser viser, at danske børn er teknisk dygtige mediebrugere, men at de ofte oplever ubehagelige episoder og indhold eller endda mobning på internettet. Undersøgelser viser ligeledes, at børn hverken har evnerne til at begrænse risikoen for eller til at håndtere ubehagelige oplevelser på internettet.²⁴

En måde at styrke beskyttelsen af børn på internettet er at fokusere på deres digitale dannelse – hvilket blandt andet indebærer deres evne til at beskytte sig selv og deres privatliv, undgå ubehagelige oplevelser og opføre sig etisk forsvarligt på internettet.

Danmark har i dag ingen systematisk politik for at hæve niveauet af børns digitale dannelse, ligesom der ikke afsættes tilstrækkelige midler til opgaven. Medierådet for Børn og Unge er en del af Sikkert Internetcenter Danmark under EU-programmet Safer Internet. Rådet er specialiseret i at skabe opmærksomhed om området samt give forældre, lærere, undervisere, børn og unge viden om mere sikker brug af internettet.

Børn efterspørger også mere vejledning i sikker brug af internettet, herunder undervisning i at bruge internettet i skolen.²⁵ Digitale medier er blevet en integreret del af klasseundervisningen i det moderne uddannelsessystem. Der har imidlertid ikke været tilstrækkelig fokus på at gøre lærerne i stand til at arbejde med elevernes digitale dannelse.

BØRNERÅDET ANBEFALER:

- Der udvikles en systematisk politik til at højne børns digitale dannelse.
 - En række initiativer implementeres, som skal højne børns digitale dannelse, blandt andet gennem uddannelse af lærere og forældre, samt etablering af et nationalt ressourcecenter (fx i regi af Medierådet for Børn og Unge), som kan vejlede voksne om børns brug af digitale medier.
-

5. VOLD MOD BØRN

5.A. OVERGREB OG OMSORGSSVIGT

De kommunale myndigheders ansvar i sager om børn, der har været udsat for overgreb og omsorgssvigt

Hvis et barn bliver udsat for omsorgssvigt eller overgreb fra sine omsorgspersoner, fx forældre, nære familiemedlemmer eller en plejefamilie, er den kommunale socialforvaltning forpligtet til at træde til for at beskytte barnet. Ifølge gældende lov har myndighederne 24 timer, fra de modtager en underretning om omsorgssvigt eller overgreb mod et barn, til at beslutte, hvorvidt denne information kræver omgående handling.²⁶ Gennem årene har der imidlertid været adskillige sager, hvor myndighederne ikke har formået at beskytte et barn mod gentagne tilfælde af overgreb eller omsorgssvigt. Omfanget af disse svigt fra myndighedernes side er ukendt.

Børns Vilkår har modtaget støtte fra Social- og Indenrigsministeriet til at undersøge mulighederne for at holde de kommunale myndigheder ansvarlige for denne type svigt. Sådanne sager er et supplement til en straffesag samt eventuelle civile sager over for gerningspersonen. Der er to primære årsager til at fremme sager om myndighedernes erstatningsansvar. For det første for at sikre, at de kommunale myndigheder tager deres ansvar alvorligt med henblik på at undgå flere sager i fremtiden. For det andet for at give offeret oprejsning for omsorgssvigt, ved at myndighederne erkender deres fejl. Erstatningsansvar er blot én del af arbejdet med at sikre, at kommunale omsorgssvigt ophører. Der er også behov for forebyggende foranstaltninger.

Der er ikke umiddelbart grundlag i dansk lov for at bringe denne type erstatningssager for en domstol. Fordi Den Europæiske Menneskerettighedskonvention er inkorporeret i dansk lov, har Danmark imidlertid en positiv forpligtelse til at sikre, at børn beskyttes i sager, hvor forældre eller andre omsorgspersoner ikke formår at beskytte barnet eller selv er årsag til mishandling eller omsorgssvigt. Børnerådet mener derfor, at der kan anlægges sag mod de kommunale myndigheder for manglende evne til at leve op til deres retlige ansvar.

Der er to væsentlige problemer med at bringe sager af denne type for en domstol. Sagerne er ofte forældede, og retssagerne kan være langvarige. Forældelsesfristen er typisk tre år, og de fleste ofre er voksne, før de er klar til at stå frem med deres sag. Derudover tager det ofte år og betydelige ressourcer at bringe sådanne sager for en domstol – ressourcer, som ofret muligvis ikke har. Regeringen undersøger i øjeblikket muligheden for lovændringer, der gør det muligt at bringe disse sager for en domstol.

BØRNERÅDET ANBEFALER:

- Forældelsesfristen løber fra offeret fylder 21 år og 10-15 år frem afhængig af tidspunktet for overgrebet eller omsorgssvigtet samt karakteren og konsekvenserne heraf.
 - Der nedsættes et erstatningsnævn for børnesager.
 - Det forbydes at makulere journaler, der indeholder sociale sager, hvor børn er involveret.
-

Vold mod børn

I 1997 blev revselsesretten afskaffet. Alligevel er både fysisk og psykisk vold mod børn i hjemmet forholdsvist almindeligt. I de konkluderende bemærkninger til Danmark i 2011 bemærkede komitéen med bekymring, at den kommunale indsats vedrørende børn, der lever med vold i hjemmet, er utilstrækkelig.²⁷

17 procent af alle børn i ottende klasse har en eller flere gange i det forgangne år været udsat for fysiske overgreb fra en forælder eller begge deres forældre. Det svarer til tre-fire elever i en klasse på 24. Syv procent af eleverne i 8. klasse bliver udsat for fysiske overgreb og er blevet det siden 6. klasse eller tidligere, hvilket betyder, at overgrebene er en del af deres opvækst. Otte procent af alle unge har været udsat for psykisk vold. Derudover har ti procent været vidne til vold mod søskende, ligesom fire procent har været vidne til vold mod en af deres forældre.²⁸

Mange børn i Danmark har således oplevet fysiske og psykiske overgreb i familien, enten på egen krop eller begået imod et familiemedlem. Konsekvenserne for børnene er alvorlige, fordi det påvirker deres trivsel og udvikling. Børn udsat for vold vurderer deres fysiske og psykiske trivsel samt kompetencer og færdigheder i skolen lavere end andre børn.

Vold findes i alle slags familier, men familier med få sociale og økonomiske ressourcer samt familier, hvor forældrene er stofmisbrugere eller psykisk syge, er overrepræsenterede i statistikken.²⁹ Inden man iværksætter støtte til disse børn, er det meget vigtigt først at afdække familiernes behov for støtte for så at håndtere dem på en måde, som beskytter barnet. I de konkluderende bemærkninger til Danmark i 2005 anbefalede komitéen, at Danmark tilbyder risikofamilier særlige forældrekurser.³⁰

BØRNERÅDET ANBEFALER:

- Der igangsættes flere initiativer til at forebygge vold og overgreb mod børn, især i form af redskaber til forældre med få sociale og økonomiske ressourcer, som er stofmisbrugere eller psykisk syge, herunder flygtningefamilier, hvor der er risiko for psykisk sygdom.
-

5.B. SKADELIG PRAKSIS

Interkønnede børn

Det vides ikke, hvor mange interkønnede børn der fødes om året i Danmark. Nogle af disse

børn bliver behandlet kort efter fødslen med henblik på at 'normalisere' barnets kønsorganer og tildele barnet et køn. Behandlingen består enten i operation eller hormonbehandling³¹. De nødvendige kliniske tests er beskrevet i en vejledning til sundhedspersonalet,³² ligesom et særligt lægehold arbejder tæt sammen med forældrene om at fastlægge barnets køn. Behandlingen finder imidlertid sted uden barnets samtykke, da barnet er for lille til at give sin mening til kende.

Vi ved meget lidt om de fysiske og psykiske konsekvenser af behandlingen på lang sigt samt om konsekvenserne for de børn, der ikke bliver behandlet, da der er forsket meget lidt på området. Der er ingen systematisk opfølgning på disse børn, som kan kaste lys over deres udvikling, trivsel og konsekvenserne af behandlingen. Børnerådet er bekymret for, at dansk lægepraksis tillader varig kønsnormaliserende behandling, som ikke udføres af helbredsmæssige årsager. En sådan praksis risikerer at være i uoverensstemmelse med barnets ret til fysisk integritet og til at blive hørt i alle forhold, der vedrører barnet. Vi har brug for mere viden om antallet af fødsler af interkønnede, konsekvenserne af behandling (med operation eller hormoner) udført på spædbørn samt af at udsætte behandling, indtil barnet er ældre og kan blive hørt.

BØRNERÅDET ANBEFALER:

- Der udføres systematisk dataindsamling og opfølgning på interkønnede børn i løbet af barndommen.
 - Familier med interkønnede børn modtager den fornødne rådgivning og støtte.
-

Omskæring af drengbørn

I Danmark føres der ikke kontrol med omskæring af drengbørn, og omfanget af denne praksis er derfor ukendt. Sundhedsstyrelsen vurderer, at mellem 1.000-2.000 drengbørn omskæres hvert år – et tal, som er baseret på det antal børn, der fødes i muslimske og jødiske mindretal.³³

Det er omdiskuteret, hvor ofte der opstår helbredsmæssige komplikationer som følge af omskæring. I Europa som helhed vurderes det, at to procent oplever komplikationer som følge af indgrebet, hvorimod en undersøgelse udført på Rigshospitalet i København mellem 1996 og 2003 har vist, at hele fem procent oplever komplikationer.³⁴ Sundhedsstyrelsen ser ingen helbredsmæssige fordele ved at blive omskåret i Danmark, selvom der kan være fordele forbundet med omskæring i andre lande og i andre omgivelser.

De danske myndigheder hverken anbefaler eller modsætter sig omskæring.³⁵ De er af den holdning, at det af hensyn til patientens sikkerhed kan være en fordel, at omskæring udføres så tidligt som muligt, idet indgrebet er mindre, og der er færre komplikationer, når det udføres i de første uger efter fødslen.³⁶

Den almindelige regel inden for lægevidenskab er, at man ikke udfører unødvendige medicinske indgreb. Børnerådet mener, at indgreb, der ikke er nødvendige af helbredsmæssige årsager, udelukkende bør udføres med barnets frie og informerede

samtykke. Dette synspunkt er baseret på princippet om retten til kropslig integritet og barnets ret til at blive hørt. Barnets ret til at blive hørt er relevant i alle forhold – helbredsmæssige såvel som andre – der vedrører barnet.

Børnerådet er bekendt med den ophedede debat på området både i offentligheden, blandt religiøse ledere og læger. Vi anerkender, at forældrene har en høj grad af valgfrihed, hvad angår deres barns opdragelse, samt at Børnekonventionen anerkender religionsfrihed - her også barnets religionsfrihed.

Alligevel mener rådet, at det er i barnets bedste interesse, at barnets samtykke indhentes, før man udfører dette irreversible indgreb. Barnets bedste interesse vægter højere end alle andre hensyn i denne forbindelse, fordi indgrebet ikke kan gøres om og kan føre til unødvendige komplikationer.

BØRNERÅDET ANBEFALER:

- Barnet skal give sit samtykke til omskæring, når han er gammel nok til at forstå konsekvenserne af indgrebet.
-

5.E. FYSISK OG SOCIAL REHABILITERING AF FORURETTEDE BØRN

Børnehuse

I 2013 blev der etableret fem såkaldte børnehuse i Danmark, et i hver region.³⁷

Børnehuse er målrettet børn, som har været udsat for et seksuelt eller fysisk overgreb. I husene modtager barnet omsorg og de nødvendige undersøgelser, som foretages af sundhedspersonale, socialrådgivere og efterforskere fra politiet. Det sikrer en centralisering af omsorgen og efterforskningen, så barnet ikke skal besøge flere myndigheder.

I en evaluering af husene, der blev gennemført i 2015, udtrykker børn, som har afsluttet et forløb i husene, ønske om at få mulighed for at vende tilbage og have samtaler med den psykolog, de kender fra huset. Det ville blandt andet fungere som en form for opfølgning.³⁸

Statistik fra børnehuse viser, at flertallet af de børn, som kommer i kontakt med husene, fortæller, at de har været udsat for fysiske overgreb fra et familiemedlem.³⁹

Psykiske overgreb er ikke på nuværende tidspunkt en del af børnehuses opgave, som den fremgår af lovgrundlaget. Både fysisk og psykisk vold bør imidlertid anerkendes som overgreb, så også børn, som har været udsat for psykiske overgreb, kan modtage hjælp i børnehuse.

BØRNERÅDET ANBEFALER:

- Børnehusene får mulighed for at modtage børn, som har været udsat for psykiske overgreb, ved at tilføje psykiske overgreb til straffeloven samt til børnehusenes opgave om at højne retssikkerheden og sikre grundig omsorg for alle børn, som har været udsat for overgreb.
 - Børn skal sikres mulighed for at vende tilbage til huset for at have samtaler med den psykolog, de kender.
-

6. RETTEN TIL FAMILIELIV OG ALTERNATIV OMSORG

6.A. RETTEN TIL FAMILIELIV

Skilsmisser hvor forældrene er enige

I Danmark er forældrene til hvert tredje barn skilt. Børn bliver ikke hørt i de skilsmisssager, hvor forældrene selv er nået til enighed om forældremyndighed, barnets bopæl og/eller samvær. Ifølge Børnekonventionen har børn ret til at blive hørt i alle forhold, der vedrører barnet. Med henblik på at sikre, at der tages højde for barnets bedste interesse, bør forældre i forbindelse med en skilsmisse sikre sig, at de aftaler, de indgår, tager højde for barnets synspunkter.

En ny undersøgelse udført af Børnerådet blandt børn i 9. klasse på 15-16 år viser, at 69 procent af de børn, hvis forældre er skilt, giver udtryk for, at de savner den forælder, de ikke bor hos. Tre ud af fire børn, som bor hos en anden forælder end deres søskende, savner deres søskende, når de ikke er sammen. 34 procent af de børn, som har kontakt med den forælder, de ikke bor hos, er utilfredse med omfanget af denne kontakt. Utilfredsheden medvirker øget ensomhed og dårligere trivsel.⁴⁰

Undersøgelsen viser også, at 79 procent af de børn, som har haft medindflydelse i beslutningen om, hvilken forælder de skulle bo hos, er tilfredse med den eksisterende aftale. Kun 51 procent af de børn, som ikke har haft medindflydelse, er tilfredse med aftalen. Det understreger, hvor vigtigt det er, at børn og unge bliver inddraget, hvis forældrene skal skilles, både fordi barnet har en interesse i og ønsker at påvirke beslutningen, og fordi det er vigtigt at give barnet mulighed for at forstå og spørge til, hvorfor beslutningen om bopæl og samvær er blevet, som den er.

Skilsmisser der behandles af Statsforvaltningen

Hvis forældrene ikke kan nå til enighed om forældremyndighed, barnets bopæl og/eller samvær, overgår sagen til Statsforvaltningen. Barnet kommer typisk i kontakt med Statsforvaltningen, hvis denne vurderer, at barnet bør blive hørt i sagen.

I 2015 gennemførte Børnerådet en undersøgelse blandt 41 børn i alderen syv til seksten år, som havde været i kontakt med Statsforvaltningen enten som deltager i en børnegruppe⁴¹ eller børnesamtale som en del af sagsbehandlingen.⁴²

De børn, som deltog i undersøgelsen, anbefalede, at børn bliver informeret om deres rettigheder, at den fysiske indretning af Statsforvaltningen er mere børnevenlig, at alle børn får adgang til børnegrupper, samt at børnesamtalerne gøres mere fleksible.

Barnets initiativret er retten til at kontakte Statsforvaltningen og anmode den om at indkalde barnets forældre til et møde for at diskutere deres aftale vedrørende samvær og bopæl.⁴³ Selvom alle børn fra ti år har ret til at indkalde deres forældre til et møde, er forældrene ikke forpligtede til at tage hensyn til barnets bedste interesse. Hvis forældrene er tilfredse med den eksisterende aftale, er de ikke forpligtede til at genoverveje aftalen på baggrund af barnets synspunkter, hvilket undergraver barnets ret. Forældrene til to af de børn fra undersøgelsen, som havde gjort brug af deres initiativret, ændrede deres aftale efter mødet i Statsforvaltningen. I særligt konfliktfyldte sager er det ikke altid muligt at ændre aftalen, fordi forældrene forsøger at undgå kontakt med hinanden. Dermed vil de være tilbøjelige til at opretholde hidtidige aftaler.

To ud af Statsforvaltningens ni enheder har pt. pilotforsøg, hvor forældre, der er skilt, undervises i at samarbejde. I Norge er konfliktløsning en obligatorisk del af proceduren i første del af skilsmisseprocessen, hvis der er børn involveret.

BØRNERÅDET ANBEFALER:

- Skilsmissebørn skal altid høres og inddrages i spørgsmål, der vedrører dem selv.
 - Skoler og daginstitutioner får redskaber til at håndtere det store antal børn, hvis forældre bliver skilt.
 - Alle børn sikres mulighed for at deltage i en børnegruppe.
 - Antallet af børnesamtaler, som det enkelte barn bliver tilbudt, bør være fleksibelt og baseret på barnets behov.
 - Arbejdet med at informere børn om deres rettigheder og initiativret på et børnevenligt sprog styrkes.
 - Kurser i forældresamarbejde (og konflikthåndtering) tilbydes til alle forældre på et tidligt stadie i skilsmisseprocessen.
-

6.D. FAMILIESAMMENFØRING

Siden Danmarks fjerde periodiske rapport til Børnekomitéen er Udlændingeloven ændret flere gange. Nogle af de nye ændringer af Udlændingeloven, som direkte vedrører eller påvirker børn, er:

- a) muligheden for kun under ganske særlige omstændigheder at få familiesammenføring med børn i alderen 15-17 år, som ikke bor i Danmark (fra 2012)
- b) udsættelse af retten til familiesammenføring i tre år for flygtninge, der har fået midlertidig beskyttelsesstatus (fra 2014 og 2015)
- c) barnets integrationspotentiale vurderes i sager om familiesammenføring med børn, der er fyldt otte år (fra 2016).⁴⁴

Det er generelt muligt at gøre undtagelser, hvis Danmarks internationale forpligtelser kræver det. Sådanne undtagelser gøres imidlertid fra sag til sag baseret på et skøn i Udlændingestyrelsen.

Retten til familiesammenføring afhænger i dag af status på den flygtning, der opholder sig i Danmark. Set i et børneperspektiv forekommer det uhensigtsmæssigt, da barnet, som opholder sig uden for Danmark, sandsynligvis har behov for beskyttelse uanset forældrens status. Hvis man begrænser retten til familiesammenføring, kan det ydermere betyde, at antallet af børn, som tager den farlige rejse til Danmark alene, stiger, idet de lovlige veje hertil er afskåret for dem. Flygtninge står generelt over for uoverstigelige hindringer i forhold til at udøve familielivet i hjemlandet. Retten til familieliv indebærer, at familiesammenføring ikke bør afhænge af den enkelte flygtnings status i Danmark.

Udsættelse af retten til familiesammenføring i tre år har konsekvenser for nogle uledsagede mindreårige flygtninge, hvis forældre bor i et andet land. Hvis udlændingemyndighederne fx afgør, at den mindreårige ikke er en del af familieenheden i hjemlandet, eller hvis der er familie i Danmark, som kan overtage rollen som forældre for barnet, skal barnet vente tre år på at blive genforenet med sine forældre. Det er generelt sådan, at jo yngre barnet er, jo større er sandsynligheden for, at Danmarks internationale forpligtelser pålægger Danmark at give familiesammenføring.

Børnerådet er bekymret for, at den administrative praksis i familiesammenføringssager er for restriktiv, og at der ikke lægges tilstrækkelig vægt på barnets bedste interesse i sagerne. Særligt i sager, der vedrører flygtninge, er familiesammenføring afgørende for at sikre familiens enhed og integration i værtslandet.

BØRNERÅDET ANBEFALER:

- Børn får en lovfæstet ret til familiesammenføring, indtil de bliver myndige, hvis det er i barnets bedste interesse.
 - Flygtningebørn skal omgående forenes med deres familie i Danmark, uanset forældrenes flygtningestatus.
 - Udlændingeloven ændres, så flygtningebørns integrationspotentiale ikke skal vurderes.
-

6.F. ALTERNATIV OMSORG

Anbragte børn

I 2014 var 13.379 børn og unge anbragt uden for hjemmet eller modtog efterværn.⁴⁵ I Rigsrevisionens rapport fra 2016 fremgår det, at statsrevisorerne finder det kritisabelt, at Social- og Indenrigsministeriet efter ti års indsats, som startede med Anbringelsesreformen i 2006, ikke kan dokumentere, at kommunernes sagsbehandling i forhold til anbringelse af børn er blevet bedre, eller at indsatsen har haft den tilsigtede effekt.⁴⁶ De fandt ligeledes, at Social- og Indenrigsministeriet ikke i tilstrækkelig grad har understøttet kommunernes indfrielse af Anbringelsesreformens formål. Endelig kritiserer statsrevisorerne, at kommunernes sagsbehandling i mange anbringelsessager ikke overholder lovens krav om børnesamtaler, handleplaner og børnefaglige undersøgelser.⁴⁷

Efterværn

Et barn, som er anbragt uden for hjemmet, skal modtage tilbud om efterværn, når barnet er 17,5 år for at kunne modtage efterværn fra det fyldte 18 år og frem til den unges 23 års fødselsdag. Efterværn kan tildeles, hvis det vurderes at kunne opfylde barnets behov og bidrage til barnets udvikling mod voksenlivet. Ikke alle anbragte unge får tilbud om efterværn, og undersøgelser viser, at de, som modtager efterværn, er de mest ressourcestærke. Det betyder, at de unge med størst behov ikke nødvendigvis modtager den støtte, de har krav på. Disse unge har et begrænset socialt netværk og ofte ringe sociale og personlige evner, hvilket betyder, at de har større behov for voksenomsorg end andre unge, der ikke skal være selvstændige fra 18-årsalderen. I 2014 modtog 2.167 unge i alderen 18-22 år efterværn. Det kræver mange ressourcer fra myndighedernes side at anbringe børn uden for hjemmet, og det er derfor fornuftigt at investere i efterværn med henblik på at sikre den unges overgang til voksenlivet. For unge, som ikke modtager efterværn, er der en risiko for, at de indsætter, der er givet i løbet af barndommen, er spildt, og at den unge får brug for omfattende støtte som voksen på grund af manglende uddannelse, socialt netværk og tiltagende psykiske problemer.

BØRNERÅDET ANBEFALER:

- Lovgivningen ændres, så retten til efterværn ikke er forbundet med betingelser.
-

Magtanvendelse

Magtanvendelse over for anbragte børn reguleres i dag af en bekendtgørelse under serviceloven og omfatter kun personale på institutioner, der arbejder med de børn, som bor på institutionen.⁴⁸ I tilfælde af magtanvendelse, der falder under bekendtgørelsen, har barnet, hvis det er uenigt i magtanvendelsen, ret til at udtale sig, men ikke til at klage. Retten til at klage tilfalder kun den, der har forældremyndigheden over barnet. Fra januar 2017 træder en ny lov om voksenansvar for anbragte børn og unge i kraft, hvor børn fra 12-årsalderen får ret til at klage. Det er meget vigtigt, at myndighederne nøje vurderer anvendelsen af magt og skrider til handling over for tilfælde af ulovlig magtanvendelse.

Efter Barnets Reform i 2011 har kommunerne pligt til først at undersøge muligheden for at anbringe et barn hos en plejefamilie, før det anbringes på en institution. Der findes ingen undersøgelser, som har vist, at plejefamilier er en mere hensigtsmæssig form for anbringelse end anbringelse på en institution. Afgørelse om forskellige former for anbringelse skal træffes under hensyn til det enkelte barns behov for støtte, og hvorvidt den valgte form for anbringelse imødekommer barnets behov.

Som følge af Barnets Reform er antallet af anbringelser i plejefamilier steget, mens antallet af anbringelser på institutioner er faldet. Børn, der er anbragt i plejefamilier, anses derfor for at have større behov for støtte, end det var tilfældet før 2011. Derudover har myndighederne nu såkaldte kommunale plejefamilier, som består af plejeforældre med en pædagogisk uddannelse eller lignende. Magtanvendelse er ikke tilladt i plejefamilier med undtagelse af de bestemmelser, der følger af lov om forældreansvar. Børn anbragt i plejefamilier har derfor ikke ret til at udtale sig, når der bliver anvendt magt over for dem.

BØRNERÅDET ANBEFALER:

- Kommunen får mulighed for – efter konkret vurdering – at omfatte børn anbragt i plejefamilier af reglerne om magtanvendelse.
-

Kontinuitet

Børn, der er anbragt uden for hjemmet, møder ofte skiftende systemer og myndigheder. Konsekvensen er, at børn og unge med særlige behov modtager mangelfulde indsatser eller utilstrækkelig støtte, når de overgår fra det ene system til det andet. Det er afgørende for barnets udvikling, at forskellige myndigheder er i stand til at arbejde sammen ved at udveksle informationer og ved at tildele barnet en koordinator, der følger barnet mellem myndighederne. Denne koordinator bør være ansvarlig for at sikre, at barnet bliver mødt med tilstrækkelige og helhedsorienterede foranstaltninger.

BØRNERÅDET ANBEFALER:

- Kommunerne pålægges at tildele barnet en tværgående koordinator, som er ansvarlig for de foranstaltninger, der iværksættes for barnet.
-

6.H. ADOPTION

Tvangsbortadoption

Forældre tvinges meget sjældent til at bortadoptere deres barn uden samtykke som følge af deres manglende evne til at drage omsorg for barnet på længere sigt.⁴⁹ Socialforvaltningen skal sandsynliggøre, at forældrene ikke vil være i stand til at drage omsorg for barnet på længere sigt, og en beslutning om tvangsbortadoption skal være i barnets bedste interesse.⁵⁰ Ifølge gældende lovgivning har barnet ikke ret til at bevare kontakten med sin biologiske familie.

Børnerådet mener, at alle børn har ret til at kende deres baggrund og til at bevare muligheden for kontakt med de biologiske forældre, så længe kontakten ikke er skadelig for barnet, og så længe barnet – afhængig af alder og modenhed – udtrykker ønske om kontakt. De biologiske forældre er en del af barnets historie, og kendskabet til historien kan være afgørende for barnets selvopfattelse og muligheder for at få et harmonisk liv.

BØRNERÅDET ANBEFALER:

- Barnet, som er tvangsbortadopteret, får ret til kontakt med sine biologiske forældre.
 - Barnet får – afhængig af alder og modenhed – adgang til sin journal, og socialforvaltningen forpligtes til at støtte barnet i dette ønske.
-

$$38 - 35\% \cdot 38 =$$

B,3

Uttfordrings

0 har 3 vinn tiller 35%
200 11500 & 2000-3570

7. HANDICAP, ALMINDELIG SUNDHED OG TRIVSEL

7.A. BØRN MED HANDICAP

Uddannelse for børn med handicap

Inklusion blev først indført som et mål i danske skoler i 2012.⁵¹ Inklusion vedrører alle børn, og hensigten er blandt andet at skabe et inkluderende læringsmiljø. Inklusion af børn med handicap skal understøtte børnenes trivsel og generelle faglige og personlige udvikling.

Hvis personer med handicap skal kunne deltage fuldt ud i samfundet, kræver det et inkluderende uddannelsessystem og større tilgængelighed.⁵² Tiltag, der sikrer, at barnet har tilknytning til det almindelige uddannelsessystem, øger barnets chance for at få en uddannelse. Inklusion kan ligeledes medvirke til at fremme større social sammenhængskraft og børns respekt for mangfoldighed.

I Danmark arbejder man løbende på at inkludere flere børn med handicap i den almindelige undervisning. Den oprindelige målsætning var inklusion af 96 procent af alle elever.⁵³ Som et resultat af inklusionseftersynet er dette ikke længere en del af målsætningen, som i stedet vil blive erstattet af et øget fokus på det enkelte barns behov og skolens læringsmiljø.⁵⁴

Den inkluderende folkeskole skal prioritere både det sociale fællesskab og den fysiske tilgængelighed. Inklusion betyder, at barnet trives og udvikler sig i et fællesskab med jævnaldrende med vægt på faglig, social og personlig udvikling. For at det skal lykkes, skal skolerne bryde kompetencemålene (Fælles Mål) ned i delelementer, så der tages udgangspunkt i det enkelte barns udviklingsniveau. De fysiske rammer skal sikre, at der både er undervisningsrum og legefaciliteter, som sikrer alle børns deltagelse i fællesskabet.

BØRNERÅDET ANBEFALER:

- Regeringen følger, hvordan folkeskolens kompetencemål (Fælles Mål) tilpasses elever med særlige behov.
 - Der sættes fokus på kvaliteten af de fysiske rammer og deres egnethed til at understøtte inklusion.
 - Det enkelte barn med handicap sættes i centrum for beslutningen om, hvorvidt barnet skal gå i en almindelig skole eller i en specialskole, og den fornødne støtte tildeles barnet.
-

7.B. OVERLEVELSE OG UDVIKLING

Selvskade, spiseforstyrrelser og trivsel

Børnerådet gennemfører regelmæssigt undersøgelser i Børnerådets Børne- og Ungepanel, som består af omkring 2.500 børn i 7. til 9. klasse.⁵⁵ I 2015 handlede en undersøgelse blandt andet om selvskade og spiseforstyrrelser. Undersøgelsen viste, at både spiseforstyrrelser og selvskade er almindeligt blandt unge i Danmark, og undersøgelsens resultater bekræftes af andre undersøgelser på området.⁵⁶

Resultaterne viser, at 22 procent af de 15-16-årige bevidst har gjort skade på sig selv. 68 procent af dem, der skader sig selv, er piger, og 32 procent er drenge. 23 procent af alle piger og 9 procent af alle drenge udviser risiko for at udvikle en spiseforstyrrelse. Spiseforstyrrelser og selvskade ser ud til at følges ad, idet 43 procent af de piger, som bevidst har gjort skade på egen krop, også er i risiko for at udvikle en spiseforstyrrelse. Undersøgelsen viser, at spiseforstyrrelser og selvskade forbundet med lavt selvværd og dårlig trivsel.⁵⁷

Resultaterne fra Børnerådets undersøgelse viser også, at unge sjældent fortæller til en voksen, hvis de kender til selvskade blandt deres venner. De tror, at voksne er bange for emnet og ikke ved, hvordan de skal håndtere det. Det peger på et behov for mere information til forældre, lærere og pædagoger.

Det virker til, at børn, som udviser denne type risikoadfærd, ikke altid får den hjælp, de har brug for. Børnerådet mener, at en diagnose ikke i sig selv må være forudsætningen for, om barnet får tilbudt hjælp. Myndighederne bør altid hjælpe børn, der er i risiko for at selvskade. Hjælpen bør altid baseres på en vurdering af det enkelte barns behov, og myndighederne skal altid vælge det mindst indgribende tiltag, hvad enten det drejer sig om præventive, terapeutiske, pædagogiske eller psykiatriske tiltag.

De kommunale myndigheder er ansvarlige for at yde hjælp, men der er stor forskel på den hjælp, børnene får, og nogle kommuner har slet ingen tilbud til børn, der udøver selvskade. Socialforvaltningerne i kommunerne bør forebygge selvskade og spiseforstyrrelser og sikre en tilstrækkelig indsats, før barnets risikoadfærd eskalerer.

Inden for sundhedssystemet kan et barn, som selvskader og søger hjælp hos egen læge, blive henvist til en psykolog, hvis lægen vurderer, at spiseforstyrrelsen eller selvskaden er alvorligt invaliderende. Hvis et barn er blevet henvist til en psykolog af egen læge, dækker den offentlige sundhedsforsikring størstedelen af de omkostninger, der er forbundet med behandlingen. Uden en henvisning kan barnet kun få hjælp, hvis familien selv betaler for behandling hos en psykolog. Adgangen til hjælp afhænger derfor enten af lægens vurdering af alvoren af den skadelige adfærd eller af familiens økonomiske ressourcer. Det kan potentielt skabe ulighed i den hjælp, børnene modtager, fordi langt fra alle familier har økonomiske ressourcer til rådighed til selv at betale for behandling.

Danmark anvender WHO's Internationale Diagnoseklassifikationssystem, hvor selvskade ikke er klassificeret som en diagnose. Det begrænser den hjælp og støtte, disse børn kan få i psykiatrien. Børnene kan kun få hjælp inden for rammerne af dette system, hvis de udvikler

en anerkendt diagnose såsom OCD eller borderline, eller hvis barnet er selvmodstruet. Det kan skabe en ond cirkel, hvor selvskaeden og/eller spiseforstyrrelsen forværres, før barnet får den hjælp, han eller hun har brug for.

BØRNERÅDET ANBEFALER:

- Der udarbejdes nationale retningslinjer, der skal sikre lige adgang til hjælp og forebyggende initiativer målrettet børns psykiske sundhed, samt en mere ensartet behandling af selvskaede i psykiatrien.
 - Der forskes mere i selvskaede og risikoadfærd for spiseforstyrrelser blandt børn og unge, og viden om emnet gøres tilgængeligt for fagpersoner, herunder redskaber til forebyggelse.
 - Lærere, pædagoger og socialrådgivere undervises i selvskaede og risikoadfærd for spiseforstyrrelser.
 - Det bliver muligt for barnets egen læge at henvise barnet til en psykolog som følge af selvskaedende adfærd og spiseforstyrrelser, før det bliver alvorligt invaliderende.
-

7.C. SUNDHED OG SUNDHEDSVÆSEN

Børn i psykiatrien

Et stort antal børn i Danmark lider af psykiske problemer og modtager behandling i psykiatrien. Undersøgelser viser, at 10-15 procent af alle børn udvikler psykiske problemer på et tidspunkt i løbet af barndommen.⁵⁸ I 2014 blev 28.718 børn undersøgt i psykiatrien, og 1.265 børn blev indlagt en eller flere gange.⁵⁹ 291 af disse børn blev tvangsbehandlet.⁶⁰ Statistikken viser en stigning i anvendelsen af tvang i psykiatrien.

I 2013 gennemførte Børnerådet en kvalitativ undersøgelse blandt børn i psykiatrien. Undersøgelsen viste, at børnene var særlig bekymrede for at blive udsat for tvang, at de betragtede tvang som et overgreb, og at det var ubehageligt for dem at være vidne til tvang hos andre. Derudover følte børnene sig ikke tilstrækkeligt informerede om deres rettigheder som patienter.⁶¹

Siden Danmarks fjerde periodiske rapport er lov om anvendelse af tvang i psykiatrien blevet ændret. Desværre har ændringerne ikke styrket børns retssikkerhed, da børn under 15 år stadig ikke har klageadgang, hvis de har været udsat for tvang, som deres forældre har givet samtykke til.

Børnerådet mener, at al tvang bør bygge på en lægefaglig vurdering af nødvendigheden af tvang. Det kan belaste forholdet mellem forældre og barn, hvis forældrene inddrages og bliver bedt om at give deres samtykke til behandling, som barnet har modsat sig. Hvis forældrene giver samtykke til tvangsbehandling af deres barn, bliver behandlingen ikke kategoriseret som tvang. Den bliver i stedet indberettet til myndighederne som magtanvendelse – et begreb, som ikke tidligere har eksisteret i psykiatrien, og som Børnerådet stiller sig kritisk over for, fordi det antyder, at tvang mod børn er mindre

alvorlig end tvang mod voksne. I andre dele af dansk lovgivning er magtanvendelse og de dertilhørende rettigheder veldefineret; det gælder fx i socialretten i forhold til anbringelse uden for hjemmet. Hvis man indfører begrebet magtanvendelse i psykiatrien uden samtidig at indføre de samme definitioner og rettigheder, risikerer man at udvande meningen med begrebet.

BØRNERÅDET ANBEFALER:

- Brugen af tvang mod børn nedbringes.
 - Børn gives samme retsstilling som voksne, det vil sige ret til en patientrådgiver og, hvis barnet har været udsat for tvang, klageadgang, afhængig af barnets modenhed.
 - Brug af tvang skal indberettes til myndighederne.
 - Børn informeres om deres patientrettigheder i et sprog, de forstår.
-

7.F. BESKYTTELSE AF BØRN MOD MISBRUG

Tvang mod gravide med misbrug

Hvert år bliver der født børn med alvorlige handicap og sundhedsproblemer, fordi moderen har haft et forbrug eller misbrug af rusmidler under graviditeten. Ifølge Sundhedsstyrelsen bliver der hvert år født omkring 50-100 børn med skader som følge af alkohol- eller stofindtag, hvoraf 11 i gennemsnit bliver diagnosticeret med føtal alkoholsyndrom (FAS).⁶² Føtal alkoholeffekt (FAE) beskriver en række symptomer, som ses blandt børn, hvis mor har haft et forbrug af alkohol under graviditeten. FAE er imidlertid ikke en diagnose og registreres derfor ikke som en alkoholskade.

Eftersom der ikke udføres systematisk dataindsamling, er det præcise antal børn, der hvert år bliver født med sundhedsproblemer som følge af forbrug eller misbrug af rusmidler i Danmark, ukendt. Derfor har man heller ikke kunnet fastslå de præcise kort- og langsigtede konsekvenser for det enkelte barn.

I 2011 nedsatte regeringen en tværgående arbejdsgruppe om gravide med et forbrug eller misbrug af rusmidler. Arbejdsgruppen præsenterede sin rapport og sine anbefalinger i 2015. Arbejdsgruppen foreslog tre modeller til behandling af kvinder med misbrugsproblemer. Den mest indgribende af disse modeller involverede at tilbageholde kvinden i behandling uden samtykke.⁶³ Modellen indgår dog ikke i den ændrede lovgivning på området.⁶⁴

I Norge er det lovligt at tilbageholde gravide med misbrugsproblemer uden samtykke. Man forsøger dog altid at få den gravides samtykke, fordi det er en fordel, at behandlingen gennemføres frivilligt. En undersøgelse af børnene har vist, at det har en positiv effekt på barnets fødselsvægt, hvis kvinden har givet samtykke til behandlingen.⁶⁵ Fødselsvægt er en generel sundhedsindikator.

Børnerådet mener, at barnets rettigheder er af afgørende betydning i disse spørgsmål, da barnet skal leve med konsekvenserne af moderens misbrug hele livet. Dertil kommer, at

gravide, som har skadet deres barn på grund af misbrug af rusmidler, ofte oplever psykiske vanskeligheder. Moderen risikerer ligeledes, at barnet tvangs fjernes kort efter fødslen, hvilket kan udløse traumatisering. Tvangsanbringelse af barnet uden for hjemmet kan ligeledes begrænse moderens autonomi.

Indsatsen over for moderen og familien bør altid være mindst indgribende, ligesom det bør være proportionelt med den potentielle skade af barnet. I sager, hvor det mindst indgribende tiltag ikke er tilstrækkeligt, bør det være muligt at tilbageholde moderen uden hendes samtykke. Dertil kommer, at eventuelle indsatser bør udføres så tidligt som muligt med henblik på at give familien størst mulig chance for at forblive sammen.

BØRNERÅDET ANBEFALER:

- Lovgivningen ændres, så det bliver muligt at tvangsbehandle gravide med misbrugsproblemer.
 - Der afsættes yderligere midler til familieambulatorierne, som skal sikre, at de kan indsamle data på systematisk vis, at deres ekspertise er tilgængelig for kommunerne, samt at de er i stand til at følge op og støtte familien, indtil barnet er syv år gammelt.
-

7.H. RET TIL EN TILSTRÆKKELIG LEVESTANDARD

Fattigdom og afsavn

I de konkluderende bemærkninger til Danmark i 2005 og 2011 anbefalede komitéen, at Danmark sikrer, at intet barn lever i fattigdom.⁶⁶

Det har både kort- og langsigtede negative konsekvenser for børn at vokse op i fattigdom. En undersøgelse, Børnerådet gennemførte i 2015, viste, at børn fra økonomisk dårligt stillede familier oplever dårligere trivsel og deltager i færre fritidsaktiviteter end deres jævnaldrende.⁶⁷

I 2013 indførte den daværende regering en fattigdomsgrænse, som dog blev afskaffet i 2015. Fattigdom er imidlertid ikke afskaffet med ophævelse af fattigdomsgrænsen. Det er derimod blevet vanskeligere at diskutere konsekvenserne af lovændringer, når fattigdom ikke anerkendes officielt.

Folketinget vedtager i øjeblikket lovgivning, som reducerer omfanget af sociale ydelser til voksne, hvilket øger antallet af børn, der vokser op i fattigdom. Formålet med lovændringerne er angiveligt at øge beskæftigelsesniveauet, men antallet af mennesker, som finder beskæftigelse som et resultat af ændringerne, er meget lavt. I stedet for modtager mange familier med behov nu mindre økonomisk støtte.

Kontanthjælpsreformen nedsætter den økonomiske støtte til ledige.⁶⁸ Den månedlige ydelse til ledige med børn, som bor til leje, nedsættes med op til en tredjedel, idet deres boligstøtte også bliver reduceret eller helt bortfalder. Endvidere har personer, som har boet i Danmark

i mindre end syv af de seneste otte år, ikke ret til kontanthjælp. Disse personer modtager i stedet for integrationsydelse, som udgør et noget lavere beløb.⁶⁹ Det betyder, at forældre med et barn eller flere børn kun modtager lige godt halvdelen af det, de tidligere modtog fra staten.

Der er behov for øget fokus på børn, som vokser op i en familie med afsavn. Fattigdom har konsekvenser i form af ensomhed, deltagelse i færre fritidsaktiviteter og generelt dårligere fysisk og psykisk trivsel i barndommen.⁷⁰ På lang sigt kan en barndom i fattigdom negativt påvirke barnets chancer for at afslutte 9. klasse og få en uddannelse.⁷¹ Det er nødvendigt at forebygge dårlig trivsel, hvis man vil sikre barnets muligheder for at få en uddannelse og barnets muligheder i livet i almindelighed.

BØRNERÅDET ANBEFALER:

- Fattigdomsgrænsen genindføres.
 - Der indføres kompenserende initiativer som supplement til kontanthjælpsreformen og integrationsydelsen, der skal sikre, at børn ikke rammes.
-

8. UDDANNELSE, FRITID OG KULTURELLE AKTIVITETER

8.A. RETTEN TIL UDDANNELSE

Antimobbeinitiativer og klageadgang

Mobning i barndommen kan have store negative konsekvenser gennem hele livet. Mobning og trivsel er tæt forbundet, og undersøgelser viser, at mobning kan påvirke en persons selvværd negativt. Mobning kan juridisk anses for vold, det kan påvirke læring negativt, og det kan på lang sigt påvirke mulighederne for at få en uddannelse.⁷² I de konkluderende bemærkninger til Danmark i 2011 anbefalede komitéen, at Danmark skærper indsatsen med at forebygge mobning i skolerne.⁷³

Mellem en ud af fem og en ud af ni elever bliver stadig mobbet i skolen.⁷⁴ Mobning begynder for mange børn i børnehaven og kan fortsætte ind i voksenlivet, og undersøgelser viser, at børn, hvis forældre er skilt, har større risiko for at blive mobbet.⁷⁵ En undersøgelse viser, at 36 procent af alle danske skoler ikke har en antimobbestrategi, og at seks procent ikke ved, om de har en,⁷⁶ til trods for at det er obligatorisk for alle skoler og ungdomsuddannelser at udarbejde en antimobbestrategi.

I andre nordiske lande har man indført lovgivning, der øger børns beskyttelse mod mobning. I Norge gælder lovgivningen i skoler og daginstitutioner og dækker både det fysiske og psykiske arbejdsmiljø.⁷⁷ Svensk lovgivning gør det muligt at lægge sag an mod skoleejerne for ikke at handle på diskrimination, chikane eller anden krænkende behandling.⁷⁸

Det er vigtigt at fremme udviklingen af et inkluderende miljø i alle institutioner, hvor børn opholder sig. I en arbejdsgruppe om antimobbeinitiativer under daværende Ministeriet for Børn, Undervisning og Ligestilling deltog Børnerådet i 2016 sammen med Red Barnet, Mary Fonden og Børns Vilkår. Arbejdsgruppen har lanceret en fælles aktionsplan for, hvordan vi kan forebygge og bekæmpe mobning. Aktionsplanen indeholder anbefalinger til en række institutioner, hvor børn og unge færdes, herunder daginstitutioner, skoler og ungdomsuddannelser. Børnerådet mener, at det er afgørende, at aktionsplanen bliver fulgt op af lovændringer, som understreger problemets alvor og muliggør konsekvent handling.⁷⁹

BØRNERÅDET ANBEFALER:

- Der indføres lovgivning, som placerer ansvaret for at forebygge og bekæmpe mobning i daginstitutioner, skoler og ungdomsuddannelser.
 - Der indføres lovgivning, som giver alle børn og unge ret til at klage over manglende handling fra de ansvarlige voksne i skoler og på ungdomsuddannelser.
-

Børns læringsmiljø

Et sundt fysisk og psykisk miljø er en forudsætning for børns trivsel, læring og udvikling og dermed også for deres mulighed for – i praksis – at udøve deres ret til uddannelse. Mobning kan medvirke til dårlig trivsel og kan have negative psykologiske konsekvenser for barnet.

Danske børn bruger meget tid uden for hjemmet i daginstitutioner og skoler, svarende til en arbejdsuge for voksne.⁸⁰ En række forskellige love regulerer det fysiske miljø og læringsmiljøet for børn i hhv. daginstitutioner og skoler.⁸¹

Undersøgelser viser, at det fysiske miljø i daginstitutioner og skoler ikke vedligeholdes tilstrækkeligt. Mange børn mener fx, at toiletforholdene på skolerne er uhygiejniske.⁸² 41 procent mener, at støjniveauet i daginstitutioner er for højt,⁸³ mens mellem en ud af fem og en ud af ni elever i danske skoler stadig oplever mobning.⁸⁴ Disse forhold kan være stressende for børn.

I andre nordiske lande har man indført lovgivning, der øger beskyttelsen af børn på en række områder i skoler og daginstitutioner. I Norge gælder lovgivningen både for skoler og daginstitutioner og dækker både det fysiske og psykiske arbejdsmiljø.⁸⁵ Svensk lovgivning gør det muligt at lægge sag an mod skoleejerne, hvis de har haft kendskab til diskrimination, chikane og andre former for krænkende behandling, men ikke handlet på det.⁸⁶

BØRNERÅDET ANBEFALER:

- Der indføres lovgivning om det fysiske og psykiske læringsmiljø samt klageadgang for børn i daginstitutioner og skoler på niveau med voksnes beskyttelse efter arbejdsmiljøloven.
-

Undervisning af anbragte børn

Der er ti års undervisningspligt for alle børn i Danmark, herunder børn, der er anbragt uden for hjemmet. Uddannelse er en forudsætning for at sikre børn lige muligheder.

I 2014 var 13.379 børn og unge i Danmark anbragt uden for hjemmet.⁸⁷ Børn, der anbringes, har ofte oplevet en længere periode, hvor deres udvikling og trivsel er gået støt ned ad bakke. Nogle særligt udsatte børn har ikke modtaget undervisning i en periode, mens andre ikke har haft gavn af den undervisning, de har modtaget, på grund af en række sociale problemer. Det har resulteret i, at deres faglige præstation er dalet, og der er derfor risiko for, at børnene ikke gennemfører folkeskolen. 40 procent af børn i alderen 16-17 år, som på et tidspunkt har været anbragt, har ikke bestået folkeskolens afgangsprøve. For andre børn er tallet seks procent.⁸⁸ Børn, der har været anbragt, klarer sig på længere sigt generelt dårligere end andre børn på parametre som uddannelse og beskæftigelse.⁸⁹ Derudover viser tilsynsbesøg af Ombudsmandens Børnekontor, at flere interne skoler på institutioner for anbragte børn stadig ikke tilbyder undervisning i den fulde fagrække efter folkeskoleloven.⁹⁰

Undersøgelser viser, at det kræver mere støtte i skolen, hvis man ønsker at ændre disse børns fremtidsudsigter til det positive.⁹¹ Børnene bør derfor fortsætte på den samme skole eller være sikret undervisning på anden vis under anbringelsesprocessen. Under

anbringelsesprocessen er det afgørende, at der er fokus på barnets skolegang, og det er vigtigt, at barnet modtager den nødvendige støtte og undervisning i de lovpligtige fag på baggrund af en vurdering af det enkelte barns behov og kompetencer.

BØRNERÅDET ANBEFALER:

- Tidlig opsporing og hjælp til børn, som oplever vanskeligheder i skolen, er afgørende for at sikre barnets trivsel og udvikling – også under anbringelse.
- Allerede ved beslutning om anbringelse uden for hjemmet lægges der en plan for barnets skolegang, som iværksættes, når barnet er anbragt.
- Anbragte børn sikres adgang til undervisning i de lovpligtige skolefag på baggrund af en vurdering af det enkelte barns behov og kompetencer.

8.D. HVILE, LEG, FRITID SAMT KULTURELLE OG KUNSTNERISKE AKTIVITETER

Børns arbejdsmiljø

Mange børn er beskæftigede i underholdningsbranchen. Arbejdsmiljøloven sikrer, at ansatte er beskyttet af en række regler om arbejdsforhold og -sikkerhed.⁹² Ifølge arbejdsmiljøloven er det som udgangspunkt ikke tilladt for børn under 13 år at arbejde.⁹³ Der er imidlertid undtagelser, da politiet på baggrund af en produktionsplan udarbejdet af arbejdsgiver kan tillade børn under 13 år at deltage i forestillinger og programmer i underholdningsbranchen. Denne undtagelse gælder for børn, som deltager som balletdansere i teaterproduktioner eller som skuespillere på film og tv, men ikke børn, som deltager i et talentshow, da talentshows ikke anses som arbejde.

Børn under 13 år, som er i underholdningsbranchen, har ikke klageadgang i sager om arbejdsforhold. Arbejde, som derimod falder under arbejdsmiljøloven, kan Arbejdstilsynet på ethvert tidspunkt inspicere med henblik på at sikre, at arbejdsgiveren opfylder reglerne. Politiet, som giver tilladelsen til børn under 13 år, har derimod begrænsede midler og kvalifikationer til at kontrollere, hvorvidt arbejdsgiverne efterlever produktionsplanen. Børnene er derfor ikke garanteret sikre arbejdsforhold.

Der er ingen regler, der beskytter børn under 13 år, som deltager i talentshows, fordi denne type aktivitet ikke anses for at være arbejde og derfor ikke kræver tilladelse fra politiet. Forholdene for deltagere i talentshows svarer imidlertid til den øvrige underholdningsbranche. I 2016 deltog syv børn, som var i underholdningsbranchen, i en ekspertgruppe. De børn, som deltog i talentshows, forklarede fx, at de ofte øver i mange timer forud for en konkurrence, og at de i en periode kan være langt væk hjemmefra og væk fra skolen.⁹⁴

BØRNERÅDET ANBEFALER:

- Børn under 13 år dækkes af arbejdsmiljøloven.
- Børn, som deltager i talentshows, dækkes af arbejdsmiljøloven uanset alder, hvilket muliggør uafhængige tilsynsbesøg af Arbejdstilsynet.

9. SÆRLIGE BESKYTTELSESFORANSTALTNINGER

9.A. FLYGTNINGEBØRN OG ULEDSAGEDE MINDREÅRIGE ASYLANSØGERE

Børn i asylsystemet

Antallet af asylansøgere er vokset siden Danmarks fjerde periodiske rapport, og børn – både ledsagede og uledsagede – udgør omkring 30 procent af alle asylansøgere i Europa.⁹⁵ I 2015 ansøgte 21.316 personer om asyl i Danmark, hvoraf 2.144 var uledsagede børn.⁹⁶ Til sammenligning var antallet af asylansøgere i 2012 6.184 personer. Derudover ankommer mange børn sammen med et familiemedlem, som – ifølge Udlændingestyrelsen – udfylder rollen som forælder, men som ikke er i stand til at tage sig af barnet.

Indkvartering af børn i asylsystemet

En ændring af udlændingeloven i 2012 har medført, at børn, som ankommer uledsagede til Danmark, men som har familie eller nære slægtninge, som allerede bor i landet, skal vente i seks måneder, før de kan bo sammen med dem uden for asylcentret.⁹⁷ Denne praksis er i modstrid med komitéens generelle bemærkning nr. seks, og det er uklart, hvordan denne generelle regel tager hensyn til barnets bedste interesse.

BØRNERÅDET ANBEFALER:

- Udlændingeloven ændres, så uledsagede børn kan bo hos deres familie eller slægtninge umiddelbart efter ankomsten til Danmark, såfremt det er i barnets bedste interesse.
-

Barnets asylmotiv

Når en familie søger om asyl, vurderer Udlændingestyrelsen typisk forældrenes asylansøgning, men sjældent barnets. Derudover bliver barnet sjældent – hvis nogensinde – hørt i forbindelse med familiens asylansøgning. Formålet med denne fremgangsmåde er sandsynligvis at beskytte barnet. Børnerådet mener imidlertid, at barnet – afhængig af modenhed – altid har ret til at blive hørt. Retten til at blive hørt inkluderer også retten til at afslå asylsamtalen hos Udlændingestyrelsen, hvilket vil beskytte børn, som ikke ønsker at blive hørt.

BØRNERÅDET ANBEFALER:

- Asylansøgninger vurderes fra barnets perspektiv, og barnet får ret til at blive hørt i forbindelse med familiens ansøgning om asyl.
-

Særlig støtte til asylbørn

Myndighederne er forpligtede til at handle i tilfælde, hvor asylbørn har brug for særlig støtte. Serviceloven regulerer den særlige støtte, personer med lovligt ophold er berettiget til.⁹⁸ Loven omfatter imidlertid ikke asylansøgere. Det er socialforvaltningens ansvar i den enkelte kommune at opfylde forpligtelserne i serviceloven, fx hvis de får underretninger om børn, som mistrives eller vanrøgtes. I forhold til asylansøgere skal Udlændingestyrelsen dog først godkende de tiltag, som den kommunale socialforvaltning anbefaler.

Folketingets Ombudsmand iværksatte for nylig en undersøgelse af retstilstanden på området, da reglerne om særlig støtte efter serviceloven til asylbørn er uklare og har skabt forvirring hos de kommunale myndigheder.⁹⁹ Det er Børnerådets holdning, at barnet altid skal være i centrum i beslutninger om iværksættelse af særlig støtte. Det er rådets erfaring, at barnet ofte falder mellem to stole, når barnets sag involverer flere myndigheder.¹⁰⁰ Den nuværende retstilstand skaber forvirring og involverer en række myndigheder, som ikke nødvendigvis er kvalificerede til at træffe informerede beslutninger på baggrund af barnets behov. Hvis asylbørn får ret til særlig støtte efter serviceloven, bliver Udlændingestyrelsens rolle i disse afgørelser overflødig, hvilket vil være til gavn for barnet.

BØRNERÅDET ANBEFALER:

- Børn i asylsystemet bliver fuldt omfattet af serviceloven.
-

Uledsagede mindreårige asylansøgers forsvinden

Uledsagede mindreårige asylansøgere bor i særlige asylcentre for børn, mens myndighederne behandler deres ansøgning. Det er ikke ualmindeligt, at uledsagede mindreårige asylansøgere forsvinder fra asylcentrene. I de konkluderende bemærkninger til Danmark i 2005 og 2011 anbefalede komitéen, at regeringen undersøger disse forsvindinger og forebygger dem.¹⁰¹ Der foregår imidlertid stadig ingen systematisk opfølgning på forsvindingssagerne. Det er særligt bekymrende set i lyset af det stigende antal uledsagede asylbørn, som ankommer til Danmark, da disse børn er særligt udsatte i forhold til menneskehandel og udnyttelse.¹⁰² Den danske handlingsplan til bekæmpelse af menneskehandel fra 2015 omfatter ikke børn som et særligt fokusområde.

BØRNERÅDET ANBEFALER:

- Den danske handlingsplan til bekæmpelse af menneskehandel inkluderer et særligt fokus på børn.
-

Opholdstilladelse

Ifølge udlændingeloven kan et uledsaget barn, som ikke er berettiget til asyl i Danmark, i stedet søge om opholdstilladelse som uledsaget mindreårig asylansøger.¹⁰³ Opholdstilladelsen skal fornys en gang om året, fra barnet fylder 15 år og udløber, når barnet fylder 18 år. På det tidspunkt kan den unge igen søge om asyl eller en anden opholdstilladelse, fx med den begrundelse, at personen ikke har noget familienetværk i sit

hjemland og er velintegreret i det danske samfund. De krav, som den unge skal opfylde for at blive i Danmark af andre årsager end at være flygtning, er forholdsvis strenge og omhandler blandt andet uddannelse og den unges sprogfærdigheder i dansk.

I 2015 lavede Børnerådet en undersøgelse af uledsagede flygtnings syn på deres situation og fremtidsudsigter i Danmark.¹⁰⁴ Den viste, at både de formelle krav og opholdstilladelsens korte varighed sætter de unge under et stort pres. Det gør det svært for især de mest udsatte at komme over eventuelle traumer og skabe sig et normalt liv i Danmark, som indebærer at gå i skole og være sammen med venner. I de konkluderende bemærkninger til Danmark i 2011 anbefalede komitéen, at Danmark sikrer, at afgørelser vedrørende flygtninge tager hensyn til barnets bedste interesse.¹⁰⁵

BØRNERÅDET ANBEFALER:

- At opholdstilladelsen varer indtil barnet fylder 18 år og i minimum to år.
-

Integration

Når en uledsaget mindreårig asylansøger får opholdstilladelse, bestemmer Udlændingestyrelsen hvor i Danmark, barnet skal bo.¹⁰⁶ Derefter videregives ansvaret for barnets omsorg og integration til de kommunale myndigheder, og der udpeges en værge for barnet. Børnerådets undersøgelse peger på et behov for en mere ensartet tilgang til uledsagede flygtningebørn i kommunerne.¹⁰⁷

Fordi antallet af uledsagede mindreårige asylansøgere, som kommer til Danmark, er steget som følge af flygtningekrisen, modtager flere af landets kommuner i dag uledsagede flygtningebørn. Nogle kommuner har modtaget uledsagede flygtningebørn i årevis og udviklet særlige tilbud og indsatser. Andre kommuner har kun begrænset erfaring med uledsagede flygtningebørn og bør ikke udelukkende trække på deres erfaring med andre grupper, fx børn anbragt uden for hjemmet. Børnerådet mener, at der bør udarbejdes en række retningslinjer på området med henblik på at sikre en ensartet tilgang og tilstrækkelig omsorg for uledsagede mindreårige flygtningebørn, uanset hvilken kommune der har ansvaret for barnet. Dertil kommer, at børnenes situation og behov varierer, og i takt med at barnet finder sig til rette i daglige rutiner, kan traumer, som før var undertrykt, manifestere sig. Det er derfor afgørende, at barnet løbende bliver hørt, og at støtten til barnet tilpasses.

BØRNERÅDET ANBEFALER:

- Indsatser i form af omsorg for og integration af barnet baseres altid på en vurdering af barnets bedste interesse og indebærer, at barnet løbende høres.
 - Kommunerne udarbejder fælles retningslinjer og best practice vedrørende omsorg for og integration af uledsagede flygtningebørn.
-

9.E. BØRN I KONFLIKT MED LOVEN, BØRN SOM FORURETTEDE OG VIDNER TIL KRIMINALITET SAMT BØRN INDENFOR UNGDOMSRETSPLEJEN

Ungdomskriminalitet

Når unge i 15-17-årsalderen kommer i kontakt med det danske strafferetssystem, frihedsberøves de enten på sikrede institutioner i det sociale system eller i særlige afdelinger for unge i landets fængsler. De sikrede institutioner drives af regionerne, mens fængslerne hører under Kriminalforsorgen. De fleste unge frihedsberøves på sikrede institutioner i det sociale system. I 2015 var 532 unge anbragt på sikrede institutioner, mens belægget af mindreårige i landets fængselsceller i en gennemsnitlig uge i 2015 var 11,1.¹⁰⁸

Ifølge Børnekonventionens artikel 37 (c) skal frihedsberøvede børn generelt holdes adskilt fra voksne. Ifølge dansk lovgivning bør frihedsberøvede mindreårige generelt ikke sidde i fængsler eller arresthuse sammen med voksne.¹⁰⁹ Når børn afsoner sammen med voksne, har det en skadelig effekt på barnet, og risikoen for, at barnet begår ny kriminalitet, stiger. I de konkluderende bemærkninger til Danmark i 2011 anbefalede komitéen, at Danmark sikrer, at børn ikke frihedsberøves i almindelige fængsler sammen med voksne.¹¹⁰

BØRNERÅDET ANBEFALER:

- Frihedsberøvelse af mindreårige sammen med voksne forbydes.
-

Varetægtsfængslingens længde

Næsten 30 procent af alle varetægtsfængslinger varer mere end tre måneder. Fra 2013 til 2014 steg antallet af varetægtsfængslinger, der varede mere end tre måneder. De unge i Børnerådets undersøgelse blandt frihedsberøvede fortæller, at varetægtsfængsling er en særlig hård og belastende tid for den unge. Varetægtsfængsling bør derfor være så kort tid som muligt, da det er forbundet med stor usikkerhed for den unge, som er forhindret i at komme videre.

Dertil kommer, at ventetiden også kan være særlig vanskelig for ofrene. Børnerådets undersøgelse fra 2014 blandt børn, som vidner i sager om seksuelle overgreb, viser, at den ofte lange ventetid på op til to år er belastende, ligesom det kan være traumatiserende for barnet at genfortælle og blive mindet om overgrebet gentagne gange i retten.¹¹¹ Med henblik på at reducere byrden for ofrene er lovgivningen blevet ændret, så forurettede børn op til 15 år nu kan afgive forklaring på video. Der er imidlertid ingen tvivl om, at det altid er i barnets bedste interesse, at sagen behandles så hurtigt som muligt, uanset om barnet er gerningsmand eller forurettet.

BØRNERÅDET ANBEFALER:

- Retssystemet prioriterer sager, der involverer mindreårige.
-

Brug af isolationsfængsling

Det er stadig lovligt at isolationsfængsle mindreårige i Danmark, og reglerne afhænger af typen af institution, hvor den mindreårige er frihedsberøvet. Omfanget af brugen af isolation under varetægtsfængsling efter bestemmelserne i retsplejeloven er blevet reduceret, ligesom brugen af isolationsfængsling over for mindreårige er meget begrænset.¹¹² I praksis er der imidlertid stadig tilfælde af isolation i form af disciplinær (strafcelle) eller administrativ adskillelse (udelukkelse fra fællesskabet) – enten som følge af ulydighed, eller fordi den mindreårige risikerer at gøre skade på sig selv eller andre.¹¹³ Begge typer foranstaltninger involverer, at den mindreårige isoleres fra social kontakt i 22-24 timer i døgnet. Isolationsfængsling blev brugt som disciplinær foranstaltning 23 gange i 2015 og 29 gange i 2014 inden for fængselsvæsnet. Nogle unge blev isoleret i 10-14 dage, mens én ung var isoleret i op til 28 dage.¹¹⁴

Isolationsfængsling i længere perioder finder kun sted inden for fængselsvæsnet, idet der er strengere regler for anvendelsen af isolation på sikrede institutioner. På sikrede institutioner må isolation kun anvendes i yderste nødstilfælde og i maksimalt to timer ad gangen, og på de særligt sikrede institutioner i op til fire timer ad gangen.¹¹⁵

Isolationsfængsling kan gøre betydelig og muligvis længerevarende skade på den indsatte, hvilket fx kan komme til udtryk som hallucinationer, angst, depression, selvskade og selvmordstanker. Den skadelige effekt kan være særlig udtalt blandt mindreårige. I de konkluderende bemærkninger til Danmark i 2005 og 2011 anbefalede komitéen, at Danmark forbyder isolation af mindreårige.¹¹⁶ Derudover anbefaler FN's særlige rapportør om tortur og anden grusom, umenneskelig eller nedværdigende behandling eller straf samt andre FN-komitéer, at isolationsfængsling af mindreårige forbydes.¹¹⁷ Kriminalforsorgen overvejer i øjeblikket, hvordan man kan reducere anvendelsen af isolationsfængsling yderligere.

BØRNERÅDET ANBEFALER:

- Reglerne for isolation harmoniseres med henblik på at sikre, at mindreårige aldrig isoleres (hverken i strafcelle eller med udelukkelse fra fællesskabet) i mere end fire timer ad gangen, uanset hvilken type institution, den unge er frihedsberøvet i.
-

Forebyggelse af ungdomskriminalitet

I det seneste årti er omfanget af ungdomskriminalitet i Danmark faldet markant. Mellem 2005 og 2011 faldt kriminaliteten blandt 15 til 17-årige med 35 procent.¹¹⁸ Blandt unge, som har modtaget social støtte, er kriminaliteten imidlertid ikke faldet. Dertil kommer, at tilbagefaldet ikke er forbedret, men har ligget forholdsvis stabilt på omkring 36 procent i perioden 2006-2012.¹¹⁹

I 2015 gennemførte Børnerådet en kvalitativ undersøgelse blandt frihedsberøvede unge, som enten var anklaget for at have begået kriminalitet, eller som afsonede en dom.¹²⁰ En af konklusionerne var, at den bedste måde at håndtere unge i risiko for at begå kriminalitet eller for tilbagefald er gennem en pædagogisk indsats målrettet den enkelte unge inden for det sociale system. Konklusionen understøttes af en forskningsoversigt fra Justitsministeriet,

som viser, at risikoen for at begå fornyet kriminalitet er størst, når unge blive håndteret i det traditionelle retssystem.¹²¹

Det indikerer, at den nuværende politik for forebyggelse af ungdomskriminalitet er effektiv, når det kommer til generel kriminalitetsforebyggelse blandt unge, men ineffektiv, når det kommer til at nedbringe kriminaliteten blandt unge med alvorlige sociale problemer og blandt unge, som tidligere har begået kriminalitet. Årsagen er formentlig, at de sociale indsatser enten er utilstrækkelige eller iværksættes for sent, og at der bør lægges større vægt på tidlig forebyggelse.

De unge, som deltog i undersøgelsen, følte, at de ofte manglede støtte fra kommunen efter at have afsonet en dom, hvilket øger risikoen for tilbagefald. Det peger på et behov for en større grad af koordinering mellem regionerne, Kriminalforsorgen og kommunerne, så de unge får den rette støtte i deres bestræbelser på at leve et liv uden kriminalitet. Børnerådets undersøgelse viser, at dette er særligt vigtigt lige efter, at den unge er blevet løsladt.

Det bliver ofte diskuteret, hvorvidt den kriminelle lavalder på 15 år bør sænkes yderligere, og det blev for nylig foreslået, at man etablerer egentlige ungdomsdomstole i Danmark. Regeringen vil præsentere en ny politik inden for ungdomskriminalitet i efteråret 2016, som behandler netop disse spørgsmål.¹²² Det er afgørende, at denne politik fokuserer på tidlig forebyggelse inden for det sociale system, og at tiltag over for børn og unge, som begår kriminalitet, er pædagogisk funderet.

BØRNERÅDET ANBEFALER:

- Unge i risiko for at begå kriminalitet modtager pædagogiske indsatser inden for det sociale system.
 - Samarbejdet mellem de relevante myndigheder styrkes. Det gøres fx ved at udnævne en ansvarlig koordinator, som arbejder på tværs af sektorer, så de unge får den støtte, de har brug for, for at undgå tilbagefald.
-

BILAG 1

OVERSIGT OVER BØRNERÅDETS ANBEFALINGER

1.A. Implementering af konventionen

Børnerådet anbefaler:

- Børnekonventionen inkorporeres i dansk lovgivning.
- Børns juridiske status i dansk lovgivning styrkes systematisk, fx ved at indarbejde principper fra Børnekonventionen vedrørende retten til at blive hørt og barnets bedste interesse i al lovgivning vedrørende børn.
- Samarbejdet i børneombuddet bevares og arbejdet med at øge kendskabet til samarbejdet styrkes.
- Det tværministerielle børneudvalg gendannes.
- Kommunerne får ansvar for at udnævne en koordinator, der følger barnet gennem systemet.

1.B. Udbredelse af kendskabet til konventionen

Børnerådet anbefaler:

- Indsatsen for at øge kendskabet til børns rettigheder, Børnekonventionen og samarbejdet om børneombuddet øges, fx ved at øge bevillingen til hjemmesiden Børneportalen samt ved at sikre, at børn lærer om deres rettigheder i folkeskolen.
- Børn informeres om deres rettigheder i konkrete livssituationer på en måde og i et sprog, som de forstår.

3.A. Beskyttelse mod diskrimination

Børnerådet anbefaler:

- Alle børn får ret til et uddannelsesstilbud, der er omfattet af folkeskoleloven.

3.B. Barnets bedste interesse

Børnerådet anbefaler:

- Myndighederne skal altid basere deres beslutning om, hvorvidt et par i asylsystemet bør bo adskilt eller sammen, på en individuel vurdering af den mindreåriges bedste interesse og, hvor relevant, parrets børns bedste interesse.

3.C. Barnets ret til medbestemmelse

Børnerådet anbefaler:

- Inddragelse af børn i politikudvikling og deltagelse i kollektive beslutninger fremmes systematisk på nationalt, regionalt og kommunalt niveau.

4.F. Retten til privatliv

Børnerådet anbefaler:

- Der udvikles en systematisk politik til at højne børns digitale dannelse.

- En række initiativer implementeres, som skal højne børns digitale dannelse, blandt andet gennem uddannelse af lærere og forældre, samt etablering af et nationalt ressourcecenter (fx i regi af Medierådet for Børn og Unge), som kan vejlede voksne om børns brug af digitale medier.

5.A. Overgreb og omsorgssvigt

Børnerådet anbefaler:

- Forældelsesfristen løber fra offeret fylder 21 år og 10-15 år frem afhængig af tidspunktet for overgrebet eller omsorgssvigtet samt karakteren og konsekvenserne heraf.
- Der nedsættes et erstatningsnævn for børnesager.
- Det forbydes at makulere journaler, der indeholder sociale sager, hvor børn er involveret.
- Der igangsættes flere initiativer til at forebygge vold og overgreb mod børn, især i form af redskaber til forældre med få sociale og økonomiske ressourcer, som er stofmisbrugere eller psykisk syge, herunder flygtningefamilier, hvor der er risiko for psykisk sygdom.

5.B. Skadelig praksis

Børnerådet anbefaler:

- Der udføres systematisk dataindsamling og opfølgning på interkønnede børn i løbet af barndommen.
- Familier med interkønnede børn modtager den fornødne rådgivning og støtte.
- Barnet skal give sit samtykke til omskæring, når han er gammel nok til at forstå konsekvenserne af indgrebet.

5.E. Fysisk og social rehabilitering af forurettede børn

Børnerådet anbefaler:

- Børnehusene får mulighed for at modtage børn, som har været udsat for psykiske overgreb, ved at tilføje psykiske overgreb til straffeloven samt til børnehusenes opgave om at højne retssikkerheden og sikre grundig omsorg for alle børn, som har været udsat for overgreb.
- Børn skal sikres mulighed for at vende tilbage til huset for at have samtaler med den psykolog, de kender.

6.A. Retten til familieliv

Børnerådet anbefaler:

- Skilsmissebørn skal altid høres og inddrages i spørgsmål, der vedrører dem selv.
- Skoler og daginstitutioner får redskaber til at håndtere det store antal børn, hvis forældre bliver skilt.
- Alle børn sikres mulighed for at deltage i en børnegruppe.
- Antallet af børnesamtaler, som det enkelte barn bliver tilbudt, bør være fleksibelt og baseret på barnets behov.
- Arbejdet med at informere børn om deres rettigheder og initiativret på et børnevenligt sprog styrkes.
- Kurser i forældresamarbejde (og konflikthåndtering) tilbydes til alle forældre på et tidligt stadie i skilsmisseprocessen

6.D. Familiesammenføring

Børnerådet anbefaler:

- Børn får en lovfæstet ret til familiesammenføring, indtil de bliver myndige, hvis det er i barnets bedste interesse.
- Flygtningebørn skal omgående forenes med deres familie i Danmark, uanset forældrenes flygtningestatus.
- Udlændingeloven ændres, så flygtningebørns integrationspotentialer ikke skal vurderes.

6.F. Alternativ omsorg

Børnerådet anbefaler:

- Lovgivningen ændres, så retten til efterværn ikke er forbundet med betingelser.
- Kommunen får mulighed for – efter konkret vurdering – at omfatte børn anbragt i plejefamilier af reglerne om magtanvendelse.
- Kommunerne pålægges at tildele barnet en tværgående koordinator, som er ansvarlig for de foranstaltninger, der iværksættes for barnet.

6.H. Adoption

Børnerådet anbefaler:

- Barnet, som er tvangsbortadopteret, får ret til kontakt med sine biologiske forældre.
- Barnet får – afhængig af alder og modenhed – adgang til sin journal, og socialforvaltningen forpligtes til at støtte barnet i dette ønske.

7.A. Børn med handicap

Børnerådet anbefaler:

- Regeringen følger, hvordan folkeskolens kompetencemål (Fælles Mål) tilpasses elever med særlige behov.
- Der sættes fokus på kvaliteten af de fysiske rammer og deres egnethed til at understøtte inklusion.
- Det enkelte barn med handicap sættes i centrum for beslutningen om, hvorvidt barnet skal gå i en almindelig skole eller i en specialskole, og den fornødne støtte tildeles barnet.

7.B. Overlevelse og udvikling

Børnerådet anbefaler:

- Der udarbejdes nationale retningslinjer, der skal sikre lige adgang til hjælp og forebyggende initiativer målrettet børns psykiske sundhed, samt en mere ensartet behandling af selvskaide i psykiatrien.
- Der forskes mere i selvskaide og risikoadfærd for spiseforstyrrelser blandt børn og unge, og viden om emnet gøres tilgængeligt for fagpersoner, herunder redskaber til forebyggelse.
- Lærere, pædagoger og socialrådgivere undervises i selvskaide og risikoadfærd for spiseforstyrrelser.
- Det bliver muligt for barnets egen læge at henvise barnet til en psykolog som følge af selvskaide adfærd og spiseforstyrrelser, før det bliver alvorligt invaliderende.

7.C. Sundhed og sundhedsvæsen

Børnerådet anbefaler:

- Brugen af tvang mod børn nedbringes.
- Børn gives samme retsstilling som voksne, det vil sige ret til en patientrådgiver og, hvis barnet har været udsat for tvang, klageadgang, afhængig af barnets modenhed.
- Brug af tvang skal indberettes til myndighederne.
- Børn informeres om deres patientrettigheder i et sprog, de forstår.

7.F. Beskyttelse af børn mod misbrug

Børnerådet anbefaler:

- Lovgivningen ændres, så det bliver muligt at tvangsbehandle gravide med misbrugsproblemer.
- Der afsættes yderligere midler til familieambulatorierne, som skal sikre, at de kan indsamle data på systematisk vis, at deres ekspertise er tilgængelig for kommunerne, samt at de er i stand til at følge op og støtte familien, indtil barnet er syv år gammelt.

7.H. Ret til en tilstrækkelig levestandard

Børnerådet anbefaler:

- Fattigdomsgrænsen genindføres.
- Der indføres kompenserende initiativer som supplement til kontanthjælpsreformen og integrationsydelsen, der skal sikre, at børn ikke rammes.

8.A. Retten til uddannelse

Børnerådet anbefaler:

- Der indføres lovgivning, som placerer ansvaret for at forebygge og bekæmpe mobning i daginstitutioner, skoler og ungdomsuddannelser.
- Der indføres lovgivning, som giver alle børn og unge ret til at klage over manglende handling fra de ansvarlige voksne i skoler og på ungdomsuddannelser.
- Der indføres lovgivning om det fysiske og psykiske læringsmiljø samt klageadgang for børn i daginstitutioner og skoler på niveau med voksnes beskyttelse efter arbejdsmiljøloven.
- Tidlig opsporing og hjælp til børn, som oplever vanskeligheder i skolen, er afgørende for at sikre barnets trivsel og udvikling – også under anbringelse.
- Allerede ved beslutning om anbringelse uden for hjemmet lægges der en plan for barnets skolegang, som iværksættes, når barnet er anbragt.
- Anbragte børn sikres adgang til undervisning i de lovpligtige skolefag på baggrund af en vurdering af det enkelte barns behov og kompetencer.

8.D. Hvile, leg, fritid samt kulturelle og kunstneriske aktiviteter

Børnerådet anbefaler:

- Børn under 13 år dækkes af arbejdsmiljøloven.
- Børn, som deltager i talentshows, dækkes af arbejdsmiljøloven uanset alder, hvilket muliggør uafhængige tilsynsbesøg af Arbejdstilsynet.

9.A. Flygtningebørn og uledsagede mindreårige asylansøgere

Børnerådet anbefaler:

- Udlændingeloven ændres, så uledsagede børn kan bo hos deres familie eller slægtninge umiddelbart efter ankomsten til Danmark, såfremt det er i barnets bedste interesse.
- Asylansøgninger vurderes fra barnets perspektiv, og barnet får ret til at blive hørt i forbindelse med familiens ansøgning om asyl.
- Børn i asylsystemet bliver fuldt omfattet af serviceloven.
- Den danske handlingsplan til bekæmpelse af menneskehandel inkluderer et særligt fokus på børn.
- At opholdstilladelsen varer indtil barnet fylder 18 år og i minimum to år.
- Indsatser i form af omsorg for og integration af barnet baseres altid på en vurdering af barnets bedste interesse og indebærer, at barnet løbende høres.
- Kommunerne udarbejder fælles retningslinjer og best practice vedrørende omsorg for og integration af uledsagede flygtningebørn.

9.E. Børn i konflikt med loven, som forurettede og vidner til kriminalitet samt børn i retsplejen

Børnerådet anbefaler:

- Frihedsberøvelse af mindreårige sammen med voksne forbydes.
- Retssystemet prioriterer sager, der involverer mindreårige.
- Reglerne for isolation harmoniseres med henblik på at sikre, at mindreårige aldrig isoleres (hverken i strafcelle eller med udelukkelse fra fællesskabet) i mere end fire timer ad gangen, uanset hvilken type institution, den unge er frihedsberøvet i.
- Unge i risiko for at begå kriminalitet modtager pædagogiske indsatser inden for det sociale system.
- Samarbejdet mellem de relevante myndigheder styrkes. Det gøres fx ved at udnævne en ansvarlig koordinator, som arbejder på tværs af sektorer, så de unge får den støtte, de har brug for, for at undgå tilbagefald.

BILAG 2

OVERSIGT OVER BØRNERÅDETS BØRNE- OG UNGEINDDRAGELSE I PROJEKTER OG UNDERSØGELSER 2011-2016

Minibørnepanel bestående af 149 4-6-årige, som besvarede et talende spørgeskema om regler og medbestemmelse i børnehaven (2011).

Interviews med otte 5-6-årige om regler og medbestemmelse i børnehaven (2011).

Børne- og ungepanel bestående af 1.873 9-13-årige, som besvarede fem spørgeskemaer om økonomi og den finansielle krise, livet i 4. klasse, indeklime og medbestemmelse, familieformer og skilsmisse og det gode liv fra et børneperspektiv (2009-2012).

Interviews med 11 børn om familieformer og skilsmisse (2011).

Brainstorm med to 7.-klasser (ca. 40 børn) om det gode børneliv (2011).

Minibørnepanel bestående af 260 4-7-årige, som besvarede et talende spørgeskema om overgangen 'mellem hjem og børnehavn' (2011).

Interviews med otte 5-6-årige om 'mellem hjem og børnehavn' (2011).

Ekspertgruppe om vold mod børn baseret på tre workshops med fire børn (2011).

Brainstorm med tre 6.-klasser (ca. 60 børn) om vold mod børn (2011).

Interviews med 15 11-13-årige om indemiljø i folkeskolen (2012).

Temaundersøgelse blandt anbragte børn baseret på interviews og workshops med 113 anbragte børn og unge (2012).

Minibørnepanel bestående af 1.143 4-7-årige, som besvarede et talende spørgeskema om indemiljø i børnehaven (2012).

Interviews med 18 5-6-årige om indemiljø i børnehaven (2012).

Ungepanel bestående af 4.477 unge fra Roskilde Kommune, som besvarede et spørgeskema om ungdomsuddannelse, mobning og læring samt tre workshops af to dages varighed med 11 14-16-årige drenge og 25 15-17-årige drenge (2013).

Minibørnepanel bestående af 966 5-7-årige, som besvarede et talende spørgeskema om deres forventninger til skolestart (2013).

Interviews med 27 5-6-årige om deres forventninger til skolestart (2013).

Workshops med ca. syv 12-15-årige i forbindelse med udvikling af hjemmesiden Børneportalen (2013).

Ekspertgruppe bestående af børn, som har været indlagt i psykiatrien, baseret på tre workshops med seks børn og unge (2013).

Workshops med fem 10-15-årige og fem unge voksne i forbindelse med udarbejdelsen af rettighedshæfter til anbragte børn og unge om deres rettigheder (2013).

Børne- og ungepanel bestående af 2.055 12-16-årige, som besvarede fem spørgeskemaer om livet i 7. klasse, brug af digitale medier, familieliv og brud i familien, 123 afsavn samt risikoadfærd (2013-2016).

Gruppeinterviews med 17 12-14-årige om livet i 7. klasse: krop og kærester (2014).

Gruppeinterviews med 20 12-14-årige om brug af sociale medier (2014).

Gruppeinterviews med 15 13-15-årige om forældre, der er stressede, og brug af digitale medier (2014).

Gruppeinterviews med 20 13-15-årige om brug af digitale medier og fritidsaktiviteter (2014). Temaundersøgelse blandt børn, som har været indlagt i psykiatrien, baseret på interviews med 56 børn (2014).

Ekspertgruppe med børn og unge, der er anbragt i plejefamilie baseret på tre workshops med ti børn og unge (2014).¹²⁴

Ekspertgruppe med børn, som har vidnet i sager om seksuelle overgreb, baseret på fire workshops med seks piger (2014).

Workshops med ca. 20 4-6-årige samt 20 12-14-årige i forbindelse med udviklingen af en ny it-plattform til de to paneler (2014).

Workshops med 33 børn og unge fra et socialt udsat boligområde (2014).¹²⁵

Gruppeinterviews med otte 15-18-årige drenge, der er anbragt på en sikret institution (2014).

Workshops med ni børn om det gode børneliv i dagtilbud (2015).

Minibørnepanel bestående af 844 4-6-årige, som besvarede et talende spørgeskema om deres brug af tablets og medieplatforme (2015).

Gruppeinterviews med 59 4-6-årige om deres brug af tablets og medieplatforme (2015).

Gruppeinterviews med 22 13-15-årige om brug af medier og trivsel (2015).

Gruppeinterviews med 12 13-15-årige samt individuelle interviews med otte 13-15-årige om familieliv (2015).

Interviews med seks 13-15-årige om familieliv og brudte familier (2015).¹²⁶

Workshops med seks 12-13-årige i forbindelse med udvikling af hjemmesiden Børneportalen (2015).

Temaundersøgelse om børns møde med Statsforvaltningen som følge af forældrenes skilsmisse baseret på interviews med 41 børn og unge (2015).¹²⁷

Ekspertgruppe om unge uledsagede flygtninge baseret på fire workshops med seks unge (2015).¹²⁸

Temaundersøgelse blandt frihedsberøvede unge baseret på interviews med 53 unge (2015).¹²⁹

Børnepanel bestående af 1.616 9-11-årige, som besvarede et spørgeskema om sociale og materielle afsavn (2016).

Gruppeinterviews med 35 børn om sociale og materielle afsavn (2016).

Interviews med seks børn, som er blevet behandlet i et Børnehus (2016).

Individuelle interviews og gruppeinterviews med ti 14-16-årige og to piger på 18 og 19 år om risikoadfærd, spiseforstyrrelser og selvskade (2016).

Ekspertgruppe om børn som medicases baseret på tre workshops med seks børn og unge (2016).

Ekspertgruppe om børn i underholdningsbranchen baseret på tre workshops med syv børn (2016).

OM BØRNERÅDETS BØRNEINDDRAGELSE

Børnerådets Børne- og Ungepanel samt Minibørnepanel består begge af et repræsentativt udvalg af børn og unge. Børnerådet følger Børne- og Ungepanelet i tre år ad gangen. I løbet af den periode besvarer børnene fire til seks elektroniske spørgeskemaer. I 2009-2012 bestod panelet af børn i 4. til 6. klasse, i 2012 af børn i 7. klasse til 1. g., og i 2013-2016 af børn i 7. til 9. klasse. Det har siden 2015 været muligt at få oplæst spørgeskemaerne, hvilket gør det muligt for flere børn med særlige behov at deltage.

Minibørnepanelet udvælges fra gang til gang og består af ca. 1.000 børn. Børnene i dette panel er fire til seks år gamle. Det elektroniske spørgeskema indeholder færre spørgsmål,

og alle spørgsmål læses op for børnene. I den nye udgave af panelet besvarer børnene spørgeskemaet ved hjælp af en tablet.

It-plattformen, som begge paneler anvender til besvarelse af spørgeskemaerne, er udviklet i samarbejde med børn.

Spørgeskemaerne til begge grupper udarbejdes på baggrund af sonderende interviews med børn og unge, hvilket sikrer, at spørgsmålene er relevante og forståelige. Panelerne bliver fulgt op af en række kvalitative interviews, enten i grupper eller enkeltvis, med henblik på at nuancere de kvantitative resultater.

Ekspertgrupper er en metode, hvor børn og unge i en særlig livssituation mødes for at dele erfaringer og synspunkter i tre til fire workshops. Ekspertgrupperne udarbejder afslutningsvis en række anbefalinger til ændringer i lovgivning eller praksis, og de mødes ofte med relevante ministre eller politikere på området.

Børnerådets temaundersøgelser inkluderer dybdegående interviews med børn og unge om deres oplevelser med en bestemt situation, de står eller har stået i. Undersøgelserne fokuserer ofte på en bestemt offentlig myndighed, som børn i særlige livssituationer møder, fx i forbindelse med forældrenes skilsmisse eller anbringelse uden for hjemmet.

Børnerådet har ligeledes inddraget børn i forbindelse med både udvikling og videreudvikling af hjemmesiden Børneportalen med henblik på at sikre, at indholdet er relevant, og at hjemmesiden appellerer til målgruppen.

NOTER

- 1 Bekendtgørelse af lov om retssikkerhed og administration på det sociale område, § 88.
- 2 Konkluderende bemærkninger til Danmark (2005), CRC/C15/Add.273, afsnit 11.
- 3 Konkluderende bemærkninger til Danmark (2011), CRC/C/DNK/CO/4, afsnit 11.
- 4 Regeringens hovedargument imod at indarbejde konventionen har været, at det ville betyde en forskydning af magt fra den lovgivende magt til den dømmende: <https://www.information.dk/indland/2014/11/regeringen-konventioner-del-dansk-lov>.
- 5 Justitsministeriet: Betænkning om inkorporering mv. inden for menneskeretsområdet. Betænkning nr. 1546 (2014), kapitel 5.
- 6 Justitsministeriet: Betænkning om inkorporering mv. inden for menneskeretsområdet. Betænkning nr. 1546 (2014), kapitel 4 og Institut for Menneskerettigheder: Gennemførelse af menneskeretten, Status 2014-15 (2015), afsnit 5.2.
- 7 Loven kan ses her: <https://www.retsinformation.dk/Forms/R0710.aspx?id=183958>
- 8 Opfølgningen kan ses her: <http://sim.dk/media/10504/opfoelgning-paa-styrkelse-af-boerns-rettigheder.pdf>
- 9 Konkluderende bemærkninger til Danmark (2011), CRC/C/DNK/CO/4, afsnit 15.
- 10 Institut for Menneskerettigheder og UNICEF Danmark: *Undersøgelse af danske skolebørns viden om menneskerettigheder og Børnekonventionen* (2014). Undersøgelsen inddragede 12-16-årige.
- 11 Børnerådet: BørneIndblik 1/2016. http://www.boerneraadet.dk/media/164802/BRD_Boerneindblik_Nr116_Rettigheder_i_familien_090316.pdf
- 12 Børnerådet: *"Jeg var faktisk en god dreng engang" – Unge fortæller om deres oplevelser med at være frihedsberøvede* (2015). Børnerådet: *"Det er bare almindelige mennesker, der har en sårbarhed" – Børn og unge fortæller om at være indlagt i psykiatrien* (2014). Børnerådet: *"De prøver at gøre det så normalt som muligt" – Et indblik i 113 anbragte børn og unges liv* (2012).
- 13 Konkluderende bemærkninger til Danmark (2011), CRC/C/DNK/CO/4, afsnit 26. Konkluderende bemærkninger til Danmark (2005), CRC/C15/Add.273, afsnit 23(a).

- 14 Fælles Mål for faget sundheds- og seksualundervisning og familiekundskab kan ses her: <http://www.emu.dk/sites/default/files/SSF%20-%20januar%202016.pdf>
- 15 Fælles Mål for faget historie kan ses her: <http://www.emu.dk/sites/default/files/Historie%20-%20januar%202016.pdf>
- 16 Asylsøgende børn modtager et målrettet uddannelses tilbud i henhold til udlændingelovens § 42 (g).
- 17 Loven er tilgængelig på Folketingets hjemmeside: http://www.ft.dk/RIpdf/samling/20151/lovforslag/L190/2015_L190_som_vedtaget.pdf.
- 18 Høringsnotater og -svar kan ses på Folketingets hjemmeside: <http://www.ft.dk/samling/20151/lovforslag/1190/bilag/1/index.htm#nav>.
- 19 Konkluderende bemærkninger til Danmark (2011), CRC/C/DNK/CO/4, afsnit 58 (e).
- 20 Den foreslåede lovændring kan ses her: <https://hoeringsportalen.dk/Hearing/Details/59778>
- 21 Vejledning til loven kan ses her: <https://www.retsinformation.dk/forms/R0710.aspx?id=179365>
- 22 Kan ses på Folketingets Ombudsmands hjemmeside: http://www.ombudsmanden.dk/find/nyheder/alle/adskillelse_af_asylpar/
- 23 Konkluderende bemærkninger til Danmark (2005), CRC/C15/Add.273, afsnit 28(b).
- 24 Børnerådet: BørneIndblik 4/2014 og 7/2014.
- 25 Børnerådet: BørneIndblik 4/2014 og 7/2014.
- 26 Bekendtgørelse af lov om social service: <https://www.retsinformation.dk/Forms/R0710.aspx?id=183958>
- 27 Konkluderende bemærkninger til Danmark (2011), CRC/C/DNK/CO/4, afsnit 41.
- 28 SFI - Det Nationale Forskningscenter for Velfærd: Vold og seksuelle overgreb mod børn og unge i Danmark (2016). I sjette klasse er børn 12-13 år gamle, mens børn i ottende klasse er 14-15 år gamle.
- 29 SFI - Det Nationale Forskningscenter for Velfærd: Vold og seksuelle overgreb mod børn og unge i Danmark (2016) s. 88-92.
- 30 Konkluderende bemærkninger til Danmark (2005), CRC/C15/Add.273, afsnit 36(c).

- 31 Sundhedsstyrelsen oplyser, at der ikke udføres kønskorrigerende operationer på spædbørn i Danmark. Piger med Adrenogenitalt syndrom (AGS: en medfødt, arvelig sygdom, der bl.a. medfører en overproduktion af mandlige kønshormoner) kan fødes med kønsorganer, der i sjældne tilfælde kræver en ”mindre kirurgisk korrektion med henblik på at forebygge svære urinvejsinfektioner mv”. Nogle syndromer medfører en stærkt øget risiko for cancerudvikling i kønskirtlerne, hvorfor disse anbefales fjernet. Børn, som har ændret anatomi i urinveje eller kønsorganer, opereres. Kilde: Sundheds- og ældreminister Sophie Løhdes svar til Folketingets Sundheds- og Ældreudvalgs spørgsmål nr. 857, 4. nov. 2016.
- 32 Birkebæk, Niels H., Jørgensen, Troels M., Olsen, Henning og Hertz, Jens M.: DSD instruks 2008, Aarhus Universitetshospital Skejby (2008).
Findes her: <http://dSPACE.ruc.dk/bitstream/1800/7249/3/DSD%20instruks.pdf>
- 33 Sundhedsstyrelsen: Notat om omskæring af drenge (2013).
- 34 Thorup m.fl.: Complication rate after circumcision in a pediatric surgical setting should not be neglected, Danish Medical Journal (2013).
- 35 Siden rapportens udarbejdelse har Lægeforeningen skrevet en erklæring, hvor det fremgår, at foreningen mener ”at omskæring af drenge uden medicinsk indikation er etisk uacceptabelt, hvis indgrebet foretages uden informeret samtykke fra den, som får foretaget indgrebet.” (2016).
- 36 Sundhedsstyrelsen: Notat om omskæring af drenge (2013).
- 37 Lovændringen kan ses på Folketingets hjemmeside: http://www.ft.dk/R1pdf/samling/20121/lovforslag/L181/20121_L181_som_vedtaget.pdf
- 38 Børnerådet: Børnenotat 1/2016. Kan ses her: http://www.boerneraadet.dk/media/166117/BRD-Boernenotat_116_Boernehusene.pdf
- 39 Statistikken kan ses på Socialstyrelsens hjemmeside:
<http://socialstyrelsen.dk/nyheder/2016/ny-statistik-om-overgreb-mod-born>.
I 2014 behandlede børnehusene 867 børn. I 2015 var tallet steget til 1.097.
- 40 Børnerådet: BørneIndblik 3/2016.
- 41 Børnegrupper er et frivilligt tilbud til børn, hvis forældre er skilt. Det er således ikke et krav, at sagen skal være under behandling i Statsforvaltningen for at deltage i en børnegruppe. Grupperne består af 4 til 12 børn og to børneeksperter fra Statsforvaltningen. Formålet med grupperne er at give børnene en række redskaber, som kan hjælpe dem til at håndtere forældrenes skilsmisse, og at møde andre børn, som er i samme situation, så de kan dele erfaringer i et fortroligt rum.

- 42 Børnerådet: *"Det er børnene, det handler om. Deres mening er faktisk ret vigtig"* – *Børn og unge fortæller om deres møde med statsforvaltningen* (2015). http://www.boerneraadet.dk/media/138283/BRD_Tema_Statsforvaltningen_Web.pdf
- 43 Jf. forældreansvarslovens § 35: <https://www.retsinformation.dk/Forms/R0710.aspx?id=173278#id9a791d58-dd58-44c6-96f8-d58879e55986>
- 44 Udlændingeloven: <https://www.retsinformation.dk/forms/R0710.aspx?id=180093>
- 45 Danmarks Statistik: www.danmarksstatistik.dk
- 46 Rigsrevisionens beretning om indsatsen over for anbragte børn (2016). <http://www.rigsrevisionen.dk/media/2104317/sr2115.pdf>
- 47 En børnefaglig undersøgelse er en grundig og holistisk undersøgelse af barnet og barnets synspunkter, jf. servicelovens § 50.
- 48 Bekendtgørelse om magtanvendelse over for børn og unge anbragt uden for hjemmet kan ses her: <https://www.retsinformation.dk/Forms/R0710.aspx?id=168154>
- 49 Ved beslutning i kommunens Børne- og Ungeudvalg.
- 50 Lovændringen kan ses her: <https://www.retsinformation.dk/Forms/R0710.aspx?id=176861>
- 51 Ændringen kan ses på Folketingets hjemmeside: http://www.ft.dk/Rlpdf/samling/20111/lovforslag/L103/20111_L103_som_vedtaget.pdf
- 52 Se FN's Konvention om rettigheder for personer med handicap, artikel 3, 9 og 24.
- 53 Ministeriet for Børn, Undervisning og Ligestilling: Bag om inklusion (2012): <https://www.uvm.dk/Uddannelser/Folkeskolen/Laering-og-laeringsmiljoe/Inklusion/Bagom-inklusion>
- 54 Et resumé af eftersynet kan ses her: http://www.uvm.dk/Aktuelt/~/_UVM-DK/Content/News/Udd/Folke/2016/Maj/160511-Inklusionseftersyn-96-procents-maalsaetningen-droppes
- 55 Siden udarbejdelsen af rapporten er panelet udvidet til at omfatte omkring 4.500 elever, der går i 7. klasse.
- 56 SFI - Det Nationale Forskningscenter for Velfærd: Unges selvskade og spiseforstyrrelse. Kan social støtte gøre en forskel? (2013) Af Vammen, Katrine og Nygaard Christoffersen, Mogens.
- 57 Børnerådet: BørneIndblik 4/2016 og BørneIndblik 5/2016.

- 58 Jørgensen, Per, Nordentoft, Merete og Videbech, Poul: Forebyggelse af psykiske sygdomme (2010), kapitel 7. Se også Psykiatrifonden: Tal til psyken – Fakta om psykisk sundhed og psykisk sygdom (2015).
- 59 Danske Regioner: Benchmarking af psykiatrien (2014).
- 60 Sundhedsstyrelsen: Monitorering af tvang i psykiatrien 2014 (maj 2015).
- 61 Børnerådet: *"Det er bare almindelige mennesker, der har en sårbarhed"* – Børn og unge fortæller om at være indlagt i psykiatrien (2014).
- 62 Afrapportering. Arbejdsgruppe om gravide med et forbrug og misbrug af rusmidler. Udgivet af: Social- og Indenrigsministeriet og Sundheds- og Ældreministeriet (september 2015), s. 27-31.
- 63 Afrapportering. Arbejdsgruppe om gravide med et forbrug og misbrug af rusmidler. Udgivet af: Social- og Indenrigsministeriet og Sundheds- og Ældreministeriet (september 2015).
- 64 Loven kan ses på Folketingets hjemmeside: http://www.ft.dk/Rlpdf/samling/20151/lovforslag/L165/20151_L165_som_vedtaget.pdf
- 65 Afrapportering. Arbejdsgruppe om gravide med et forbrug og misbrug af rusmidler. Udgivet af: Social- og Indenrigsministeriet og Sundheds- og Ældreministeriet (september 2015), s. 98-104.
- 66 Konkluderende bemærkninger til Danmark (2005), CRC/C/15/Add.273, afsnit 47. Konkluderende bemærkninger til Danmark (2011), CRC/C/DNK/CO/4, afsnit 54.
- 67 Børnerådet: BørneIndblik 6/2015 og BørneIndblik 6/2016.
- 68 Den gældende lovgivning kan ses her:
<https://www.retsinformation.dk/Forms/R0710.aspx?id=179257>
- 69 De gældende regler fremgår af kapitel fire i lov om aktiv socialpolitik:
<https://www.retsinformation.dk/Forms/r0710.aspx?id=180043>
- 70 Børnerådet: BørneIndblik 6/2015.
- 71 Arbejderbevægelsens Erhvervsråd: Fattigdom mærker børns fremtid. Fordeling og levevilkår 2014. Kan ses her: http://www.ae.dk/sites/www.ae.dk/files/dokumenter/publikation/ae_fl-14.pdf
- 72 FN's Komité for Barnets Rettigheder, generel bemærkning nr. 13.
- 73 Konkluderende bemærkninger til Danmark (2011), CRC/C/DNK/CO/4, afsnit 56.

- 74 Dansk Center for Undervisningsmiljø: Elevernes syn på undervisningsmiljøet i grundskolen (2014). Ifølge de seneste tal føler mere end hver femte elev i 4. til 6. klasse og hver niende elev i 6. til 9. klasse sig mobbet.
- 75 Koefoed, Jette og Søndergaard, Dorte Marie: Mobning. Sociale processer på afveje (2009), s. 208.
- 76 Oxford Research: Kortlægning af Antimobbestrategier (2015).
Kan ses her: [http://www.emu.dk/sites/default/files/Kortl%C3%A6gning%20af%20antimobbestrategier%20\(2\).pdf](http://www.emu.dk/sites/default/files/Kortl%C3%A6gning%20af%20antimobbestrategier%20(2).pdf)
- 77 Forskrift om miljørettet helsevern.
Kan ses her: <https://lovdata.no/dokument/SF/forskrift/2003-04-25-486>
- 78 Sveriges skolelov 2010: 800.
Kan ses her: http://www.riksdagen.se/sv/Dokument-Lagar/Lagar/Svenskforfattningssamling/Skollag-2010800_sfs-2010-800/.
- 79 Redaktionel note: Bemærk, der er kommet lovforslag på området, som Børnerådet har skrevet høringsvar til. Lovgivningen forventes at træde i kraft i august 2017.
- 80 Ca. 90 pct. af de 1-2-årige og 97 pct. af de 3-5-årige bliver dagligt passet i dagtilbud i gennemsnittet i 7½ time om dagen ifølge tal fra Socialministeriet: tal og statistik om dagtilbud. Nøgletal om dagtilbud kan ses her: <https://uvm.dk/da/Dagtilbud/Love-og-regler/Statistik>. Børnerådet: *Minibørnepanel – 'Mellem hjem og børnehave'* (2011). Elever i første til tredje klasse går i skole 30 timer om ugen, for elever i 4. til 6. klasse er tallet 33 timer om ugen, mens det for elever i 7. til 9. klasse er 35 timer om ugen.
- 81 Lov om dag-, fritids- og klubtilbud m.v. til børn og unge samt lov om elevers og studerendes undervisningsmiljø (undervisningsmiljøloven).
- 82 COWI: Analyse af kommunernes vedligeholdelseefterslæb (2009).
Undervisningsministeriet: Trivselsmåling 2015 (2015), s. 5 og 19.
- 83 Børnerådet: *Minibørnepanel – 'Indemiljø i børneperspektiv'* (2012).
- 84 Dansk Center for Undervisningsmiljø: Undervisningsmiljø: Elevernes syn på undervisningsmiljøet i grundskolen (2014). Ifølge de seneste tal føler mere end hver femte elev i 4. til 6. klasse og hver niende elev i 6. til 9. klasse sig mobbet.
- 85 Forskrift om miljørettet helsevern.
Kan ses her: <https://lovdata.no/dokument/SF/forskrift/2003-04-25-486>.
- 86 Sveriges skolelov 2010: 800. Kan ses her: http://www.riksdagen.se/sv/Dokument-Lagar/Lagar/Svenskforfattningssamling/Skollag-2010800_sfs-2010-800/

- 87 Danmarks Statistik.
- 88 Kommunernes Landsforening: Analyse af skolegang og udvikling i voksenlivet blandt personer, som har været anbragt uden for hjemmet som barn (2015), s. 1.
- 89 SFI - Det Nationale Forskningscenter for Velfærd: Tidligere anbragte som unge voksne (2011).
- 90 Folketingets Ombudsmand: rapporter om interne skoler (2016).
- 91 Bo Vinnerljung: Social rapport (2010). SFI - Det Nationale Forskningscenter for Velfærd: Fokus på skolegang ved visitation til anbringelse uden for hjemmet (2008), s. 15-16. Rambøll: Analyse af de økonomiske konsekvenser på området for udsatte børn og unge (2012), s. 6.
- 92 Arbejdsmiljøloven kan ses her:
<https://www.retsinformation.dk/forms/r0710.aspx?id=133159>
- 93 Ifølge arbejdsmiljølovens kapitel 10 er det tilladt for 13-14-årige at arbejde med lette opgaver i op til to timer på skoledage og syv timer på fridage. 15-årige må arbejde det samme antal timer men også med tungere opgaver, som anses for ufarlige. Hvis de unge ikke længere går i skole, må de arbejde op til otte timer om dagen.
- 94 Børnerådet: *"Der skal være én, der kun passer på børnene"* – Børn fortæller om at arbejde i underholdningsbranchen (2016).
- 95 ENOC Taskforce Children on the move: Safety and fundamental rights at stake for children on the move (2016). Rapporten kan ses her: <http://enoc.eu/wp-content/uploads/2016/01/ENOC-Task-Force-Children-on-the-Move-1st-report-25Jan2016.pdf>
- 96 Udlændingestyrelsen: Tal og fakta på udlændingområdet 2015 (2016). Det fremgår ikke af de offentligt tilgængelige tal, om asylansøgerne er børn eller voksne.
- 97 Udlændingelovens § 42 (l).
- 98 Servicelovens § 2.
- 99 Se Folketingets Ombudsmands hjemmeside: http://www.ombudsmanden.dk/find/nyheder/alle/tvangsanbringelse_af_asylborn/
- 100 Se afsnittet om samarbejde mellem myndigheder.
- 101 Konkluderende bemærkninger til Danmark (2011), CRC/C/DNK/CO/4, afsnit 58 (a) og (b). Konkluderende bemærkninger til Danmark (2005), CRC/C/15/Add.273, afsnit 53.

- 102 ENOC Taskforce Children on the move: Safety and fundamental rights at stake for children on the move (2016). Rapporten kan ses her: <http://enoc.eu/wp-content/uploads/2016/01/ENOC-Task-Force-Children-on-the-Move-1st-report-25Jan2016.pdf>.
- 103 Udlændingelovens § 9 c, stk. 3 (nr. 1 og 2).
- 104 Børnerådet: *"Man har brug for både hjælp og held" – Unge fortæller om deres erfaringer som uledsagede flygtninge i Danmark* (2015).
- 105 Konkluderende bemærkninger til Danmark (2011), CRC/C/DNK/CO/4, afsnit 35.
- 106 Integrationslovens § 10.
- 107 Børnerådet: *"Man har brug for både hjælp og held" – Unge fortæller om deres erfaringer som uledsagede flygtninge i Danmark* (2015).
- 108 Kriminalforsorgen: Statistik over unge indsatte 2015 (2016).
- 109 Straffuldbyrdsloven § 78 stk. 2.
- 110 Konkluderende bemærkninger til Danmark (2011), CRC/C/DNK/CO/4, afsnit 66 (d).
- 111 Børnerådet: *"Retten er ikke et sted for børn" – Børn som vidner i sager om seksuelle overgreb* (2014).
- 112 Ifølge rigsadvokaten var ingen mindreårige isolationsfængslet i 2011-2014: <http://justitsministeriet.dk/sites/default/files/media/Pressemeddelelser/pdf/2015/Isolation%20bilag%20C.pdf>. I 2016 har én mindreårig indtil videre været isoleret i tre uger i forbindelse med varetægtsfængsling. Institut for Menneskerettigheder: Frihedsberøvelse – status 2015-16 (2016), s. 21.
- 113 Institut for Menneskerettigheder: Frihedsberøvelse – status 2014-15 (2015), s. 29.
- 114 Tal leveret af Kriminalforsorgen via email.
- 115 En sikker institution kan få tilladelse til at oprette en afdeling med særligt strenge sikkerhedsforanstaltninger.
- 116 Konkluderende bemærkninger til Danmark (2011), CRC/C/DNK/CO/4, afsnit 66 (b) ii. Konkluderende bemærkninger til Danmark (2005), CRC/C15/Add.273, afsnit 59 (a).
- 117 Foreløbig rapport fra FN's særlige rapportør om tortur og anden grusom, umenneskelig eller nedværdigende behandling eller straf, A/66/268, august 2011, afsnit 68, og FN's komité for Barnets Rettigheder, generel bemærkning nr. 10.

- 118 Justitsministeriets Forskningskontor: Udviklingen i børne- og ungdomskriminalitet 2001-2014 (2015). <http://justitsministeriet.dk/sites/default/files/media/Arbejdsomraader/Forskning/Forskningsrapporter/2015/B%C3%B8rn%20og%20unge%202014.pdf>
- 119 Justitsministeriets Forskningskontor: Udviklingen i børne- og ungdomskriminalitet 2006-2015 (2015), s. 13. Tilbagefaldsprocenten blandt unge i alderen 10-15 år, som tidligere har begået kriminalitet, ligger mellem 34,3 og 38,6 procent.
- 120 Børnerådet: *"Jeg var faktisk en god dreng engang" – Unge fortæller om deres oplevelser med at være frihedsberøvede* (2015).
- 121 Justitsministeriets Forskningskontor: Præventive effekter af straf og andre tiltag over for lovovertrædere – en forskningsoversigt (2015).
- 122 Siden rapportens udarbejdelse er udspillet udskudt på grund af regeringsskifte i efteråret 2016.
- 123 Finansieret med private midler.
- 124 Finansieret med private midler.
- 125 Finansieret med private midler.
- 126 Finansieret med private midler.
- 127 Finansieret med private midler.
- 128 Finansieret med private midler.
- 129 Finansieret med private midler.

BØRNERÅDET
VESTERBROGADE 35 A
1620 KØBENHAVN V
TLF.: 33 78 33 00
WWW.BRD.DK